

รายงานการวิจัย

แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน
จังหวัดเพชรบูรณ์

**Guideline for Improving the Knowledge Management of Local
Wisdom and the Local Scholars in Phetchabun Province**

พีรวัฒน์ สุขเกษม

รองศาสตราจารย์ ธาณี สุขเกษม

ประจำปีงบประมาณ 2559

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต
สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

Guideline for Improving the Knowledge Management of Local Wisdom and the Local Scholars in Phetchabun Province

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
จังหวัดภูเก็ต 2559

(ก)

ชื่องานวิจัย	แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ Guideline for Improving the Knowledge Management of Local Wisdom and the Local Scholars in Phetchabun Province
ผู้วิจัย	พีรวัฒน์ สุขเกษม
ผู้วิจัยร่วม	รองศาสตราจารย์ ธาณี สุขเกษม
สาขาวิชา	คอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสร็จวิจัย 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 5 คน 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน 5) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน (Key Informants) จำนวน 10 ท่าน ซึ่งได้คัดเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน

1. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) การเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การดำเนินการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การติดตามและประเมินผล 6) การเผยแพร่และการสืบทอดองค์ความรู้ ได้มีการนำความรู้ที่ได้รับมาใช้นำไปปฏิบัติ

$$(\quad)$$
[illegible]

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ
วัตถุประสงค์ของโครงการมี ๖ ประการ ดังนี้
๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเกษตรกร
๒) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร
๓) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร
๔) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร
๕) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร
๖) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร
ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบและเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่
ต่อไป

[illegible]

Research Title	Guideline for Improving the Knowledge Management of Local Wisdom and the Local Scholars in Phetchabun Province
Researcher	Peerawat Sukkasem
Co-researcher	Assoc. Prof. Thanee Sukkasem
Subject	Industrial Computer
Academic year	2016

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study the management of local wisdoms of the local scholars in Phetchabun province 2) to identify problems with the management of local wisdoms 3) to propose the ways to improve the local wisdom management in Phetchabun Province.

This study were used of qualitative research methodology. Data were collected from in-depth interviews with local scholars who were regarded as key informants 10 persons by purposive sampling. The local wisdoms of local scholars within the area of Phetchabun could be categorized into five fields, including 1) industry and handicraft 2) Thai traditional medicines, 3) literature 4) arts and 5) philosophy.

1. The process for management of local wisdom included four steps, including 1) creation or acquisition : most of the local wisdom were obtained from the ancestors or experts and through experiments; 2) storage : most of the body of knowledge on local wisdom was kept in memory or as working experiences whereas some was written in personal notebooks or books. Most of the local wisdom kept confidentially 3) dissemination and transfer: local wisdom were disseminated among family members and associates as well as exchange of knowledge among group members; and 4) utilization of body of knowledge: the local wisdoms were used and applied appropriately.

2. Regarding problems with managements of body of knowledge on local wisdoms, it was found that the creation or acquisition of local wisdoms was within a limited group. Most of the local wisdoms were embedded within the local scholars themselves and they were rarely documented. The local wisdoms were also disseminated and transferred to a limited group of people , especially with local wisdom was that most and the feeling of ownership. Another important problem with

local wisdom was that most people did not believe in the local wisdoms because there were lots of modern knowledge and the local wisdoms were abandoned.

3. To improve the management of local wisdoms, Phetchabun Province Administrative Organization (PPAO) should adopt the following knowledge management processes : 1) knowledge identification ; 2) knowledge creation and acquisition; 3) knowledge organization; 4) knowledge codification and refinement; 5) knowledge access; 6) knowledge sharing; and 7) learning. This would enable the PPAO to effectively promote and conserve local wisdoms.

Keyword : Knowledge Management, Local Wisdom, Local Scholar, Phetchabun Province.

(๓)

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดทำหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ และท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาสถานที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ และท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาสถานที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ และท่านผู้ที่มีส่วนช่วยในการจัดหาสถานที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้

ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ

ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ

28 กุมภาพันธ์ 2560

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๓.๔	๓.๓.๔.๑..... 53
4.1	๓.๓.๔.๑.๑..... 53
4.2	๓.๓.๔.๑.๒..... 79
4.3	๓.๓.๔.๑.๓..... 81
๓.๓.๕	๓.๓.๕.๑..... 87
5.1	๓.๓.๕.๑.๑..... 95
5.2	๓.๓.๕.๑.๒..... 120
5.3	๓.๓.๕.๑.๓..... 102
๓.๓.๖	๓.๓.๖.๑..... 104
๓.๓.๗	๓.๓.๗.๑..... 110
	๓.๓.๗.๑.๑..... 111
	๓.๓.๗.๑.๒..... 114
	๓.๓.๗.๑.๓..... 116
๓.๓.๘	๓.๓.๘.๑..... 123

()

สารบัญตาราง

.....

.....

1-1 1-1

..... 50

តារាងប័ណ្ណ

លេខ	ឈ្មោះ	ទំព័រ
1-1	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	7
2-1	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	23
2-2	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	26
4-1	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	54
4-2	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	56
4-3	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	59
4-4	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	62
4-5	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	66
4-6	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	68
4-7	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	70
4-8	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	72
4-9	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	75
4-10	ការកំណត់ទីតាំងប្រតិបត្តិការ.....	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่เดิมในชุมชนตามที่ชนชาวไทยได้สั่งสมด้วยประสบการณ์ มีกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่งและพัฒนาจนเกิดการหลอมรวมเป็นแนวคิด เพื่อใช้แก้ปัญหาของการดำรงชีวิต และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ช่วยให้สังคมไทย นับแต่อดีตดำรงอยู่อย่างสุขสงบสืบมาเหล่านี้ ถือได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยมีสาระที่เกื้อหนุนพื้นฐานในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่สังคมไทย ช่วยสร้างชาติไทยให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิให้แก่คนไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้องหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ผ่านการทดลองและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความรู้ของตนเองและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม ทำให้สังคมชนบทอยู่รอดได้ ถึงแม้ว่าจะเกิดวิกฤติต่างๆ อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางส่วนได้สูญหาย ขาดความสมบูรณ์ และไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก เกิดจากการขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ประวัติความเป็นมาของชนชาติไทย ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ยังขาดการบันทึก ส่งผลให้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศมีความขัดแย้งในด้านความเป็นมาของชนชาติ มีท่านผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้ต่าง ๆ ดังนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงมีความคิดเห็นว่าถิ่นฐานเดิมของไทยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน แถบมณฑลกลวงสี และยูนนาน นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกหลายคนสรุปว่า ถิ่นฐานเดิมของไทยอยู่ทางภาคตะวันตกของมณฑลเสฉวน ต่อมาได้ถอยร่นมาทางใต้และตั้งอาณาจักรน่านเจ้าขึ้นตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 12 นับเป็นอาณาจักรสุดท้ายที่ตั้งเดิมแดนจีน และจากการขุดค้นทางโบราณคดี ได้พบแหล่งอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี และที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ได้มีการพิสูจน์กันว่า โครงกระดูก เครื่องใช้ เครื่องปั้นดินเผา เขียนลายสี มีอายุเก่าแก่ถึง 4,000 – 5,000 ปีมาแล้ว จึงเกิดปัญหาว่ามนุษย์ชาติใด เผ่าใด

อาศัยอยู่ในแถบนั้นและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชนชาติไทยในปัจจุบันหรือไม่ กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ค่อนข้างจะมีแนวโน้มตรงกันว่า ถิ่นฐานเดิมของชนชาติไทยน่าจะอยู่บริเวณตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของจีน แต่ปัญหาเรื่องชนชาติก็ยังไม่มียุทธวิธี จะเห็นได้ว่า ปัญหาการขาดการบันทึกสารสนเทศไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาในการศึกษาข้อมูล ประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน

ปัญหาประการที่สอง การสูญหายทางภูมิปัญญา มีสาเหตุมาจากการหวงวิชาของผู้รู้ ความรู้ทั้งหลายจึงเก็บไว้ในแหล่งที่เป็นตัวบุคคล การถ่ายทอดจึงใช้วิธีการบอกเล่า หรือที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” และจะถ่ายทอดให้เฉพาะบุตรหลานหรือลูกศิษย์ที่ตนเองรักเท่านั้น ความรู้ความคิดอันดีงามทั้งหลาย จึงอยู่ในรูปแบบของคำบอกเล่า ไม่ต้องการที่จะเขียนเป็นลายลักษณ์ เพราะกลัวผู้อื่นจะรู้ แพร่หลาย ประสพการณ์และความเชี่ยวชาญทั้งหลายที่ปราชญ์ชาวบ้านสั่งสมมาตลอดชีวิต จึงมักสูญหายไป กับท่านผู้รู้เหล่านั้น ผู้ที่มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดมักจะได้รับเพียงบางส่วน ความรู้ต่าง ๆ จึง ขาดหายไป ถ้าผู้รับการถ่ายทอดมีความเพียรพยายามหาความถูกต้องความชำนาญ มีการเสริมแทน ส่วนที่ขาด ก็ต้องใช้เวลานานกว่าจะได้ความรู้มาใกล้เคียงกับครู ปัจจัยหลักของการหวงความรู้คือ ไม่ต้องการที่จะถ่ายทอดวิทยาการของครูมักเกิดจากความไม่เชื่อถือและวางใจผู้สืบทอดว่าเป็นการ ฉลาดหรือกตัญญูแท้ จึงมักจะใช้วิธีแบบไปหรือเขียนเป็นลายแทงเชิงปริศนา บางทีก็ใช้วิธีการแบบ ผ้าชีวห่อทองยื่นให้ ก่อให้เกิดการแปลความผิด เกิดการหลงงมงายที่แทนแก่นมรดกทางความคิด และความรู้ทุกแขนงของไทยจึงไม่มีมรดก

ปัญหาประการที่สาม คือ การขาดการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง และรับภูมิปัญญาอื่นเข้ามา ทั้งใน ด้านการบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ และการปฏิบัติ ปัญหาเกิดจากการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย อันมี เหตุปัจจัยมาจากการรุกรานของมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งเข้ามายึดครองประเทศต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบ ประเทศไทย ทางด้านอังกฤษ จีน ฝรั่งเศส แสวงหาอาณานิคม อังกฤษเข้ามาทางตะวันตก คือ พม่า และ แผ่เข้าไปทางใต้ของไทย ได้แก่ มลายู และสิงคโปร์ ขณะเดียวกันฝรั่งเศสจะยึดครองไทย ผู้ดำเนินการ เมืองการปกครองสมัยนั้น ก็คิดวิธีการเอาตัวรอดเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศมหาอำนาจมายึดครอง แนวความคิดในขณะนั้นเห็นว่าถ้าจะไม่ให้เขายึดก็ต้องทำตัวให้ทันสมัย เมื่อเกิดแนวความคิดเช่นนี้ จึงหันมาปรับปรุงตัวเอง มีการส่งคนไปเรียนยุโรปกันมาก มุ่งหวังจะผูกมิตรไมตรีและเพื่อนำวิชา ความรู้กลับเข้ามาพัฒนาประเทศ

ปัญหาประการที่สี่การพัฒนาไม่เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากประการ ที่สามการพัฒนาประเทศโดยรับเอาความรู้จากภายนอก โดยส่งลูกเจ้าขุนมูลนายไปศึกษาต่างประเทศ ตั้งแต่เด็ก ซึ่งเป็นทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียที่เกิดขึ้น คือ คนที่ไปศึกษาต่างประเทศตั้งแต่เด็กจะขาด ความเข้าใจในสังคมไทย เมื่อกลับมาก็พยายามถอดแบบจากประเทศตะวันตก เข้ามาใช้ในการพัฒนา

ประเทศและกระทำกันเช่นนี้ในรอบ 100 ปีที่ผ่านมา โดยไม่ได้คำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือที่เรียกว่า Local Wisdom จนพูดได้ว่าเป็นการทอดทิ้งด้วยความไม่เข้าใจ อาจเห็นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่คร่ำครึ ต้องพัฒนาให้ทันสมัยตามรูปแบบยุโรป เมื่อผ่านการทอดทิ้งต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ผลที่ติดตามมา ทำให้ชนบทไทยถูกทำลาย เกิดสภาพล้มละลายของครอบครัวและชุมชน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม บ้านเรือน ครอบครัวแตกแยก เนื่องจากความสมดุลของชีวิตเท่าที่เคยเป็นอยู่มาก่อนถูกทำลายลง ผู้คนต้องออกจากบ้าน ออกจากที่อยู่อาศัยเดิมในชุมชน เพราะทำให้กระบวนการจัดการทางสังคมขาดหายไป กล่าวคือ การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันครอบครัวและชุมชน การที่พ่อแม่เลี้ยงลูกอยู่ด้วยการทำงานด้วยกัน อยู่ในชุมชนด้วยกัน คือการศึกษาที่สำคัญที่สุด และนี่เป็นระยะแยกของชีวิต จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากการพัฒนาที่ไม่เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญของการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ประการแรกขาดการจดบันทึก ไม่มีการถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือขาดการจัดการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ประการที่สองการหาความรู้ ทำให้เกิดปัญหาการเข้าถึงแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น การถ่ายทอดด้วยการบอกกล่าวให้กับบางคนเท่านั้น และถ่ายทอดเพียงบางส่วนในรูปคำปริศนาทำให้ความรู้ที่ได้รับการสืบทอดมาไม่สมบูรณ์ การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงทำได้อย่างจำกัด ประการที่สามขาดการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเรื่องสูญหายไปพร้อมกับตัวผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านและประการสุดท้ายคือ การพัฒนาที่ไม่เคารพภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากภายนอกเข้ามาโดยขาดความเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมไทยและท้องถิ่น ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ของตนเองหันไปพึ่งพิงองค์ความรู้จากภายนอก รวมไปถึงทรัพยากรอื่น ๆ ด้วย (วราภรณ์ หลวงมณี, 2545)

ภูมิปัญญาไทยนอกจากจะเป็นเรื่องราวของพื้นฐานภูมิธรรมเดิมแล้ว ยังหมายถึงศักยภาพในการประสานความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วยซึ่งเอื้อให้เกิดทางเลือกใหม่ที่มีลักษณะสากลและเฉพาะของเราเอง ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในทุกชุมชน ทุกหมู่บ้าน หากแต่คนภายนอกมักจะละเลยไม่สนใจการเข้าไปทำงานกับชาวบ้านเป็นลักษณะของการ “นำเข้า” สิ่งที่คุณคิดว่า “ดีกว่า” “เหนือกว่า” สิ่งที่มีอยู่ในหมู่บ้าน จนมีคำกล่าวว่า “เรากำลังพัฒนาประเทศด้วยความคิดตะวันตก” ปัจจุบันได้มีการรื้อฟื้นเรื่องราวของชาวบ้านมาศึกษากันมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะความล้มเหลวของการพัฒนา การไม่ยอมรับของชาวบ้านหรืออาจเป็นเพราะอิทธิพลของนักพัฒนาที่ทำงานอยู่ใกล้ชิดกับชุมชน และได้ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงนำประเด็นเหล่านี้มาพูดคุยกัน เพื่อหาทางออกสำหรับการทำงานกับชุมชน ในปัจจุบันเรายังได้ยินคำต่าง ๆ ที่แสดง

ความรู้ความสามารถของชาวบ้านมากขึ้น เช่นคำว่า “ศักยภาพของชุมชน” “ปราชญ์ชาวบ้าน” “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” นอกเหนือจากคำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยการศึกษาว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทใดบ้างในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ มีกระบวนการในการจัดการความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านอย่างไร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าไปดำเนินการในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไรบ้าง สภาพปัญหาในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับท้องถิ่นตลอดไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3 คำถามในการวิจัย

1.3.1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะในการดำเนินการเป็นอย่างไร

1.3.2 สภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างไร

1.3.3 แนวทางการในการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะสามารถดำเนินการได้อย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน ดังนี้

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 **การดำเนินงาน** หมายถึง การดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

1.7.2 **การประเมินผล** หมายถึง การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และหาข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

1.7.3 **การติดตามผล** หมายถึง การติดตามและประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และหาข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

1.7.4 **ปราชญ์ชาวบ้าน** หมายถึง ผู้ที่อยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาชุมชน

1.7.5 **องค์การบริหารส่วนจังหวัด** หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์

1.8 ประโยชน์ของการวิจัย

1.8.1 **การนำผลไปใช้** หมายถึง การนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในชุมชน

1.8.2 **การเผยแพร่ผล** หมายถึง การนำผลจากการวิจัยไปเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบ

1.8.3 **การนำผลไปใช้** หมายถึง การนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาประเภทและลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ และการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน สภาพปัญหาในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยคาดหวังว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้คงอยู่ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้เรียบเรียงและนำเสนอหลักการสำคัญจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 การจัดการความรู้กับการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (knowledge management : KM) นั้นเป็นแนวคิดที่เริ่มจาก Senge' (เน้นด้านองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน) และ Drucker (KM คือ ทุนแห่งความเติบโตขององค์การในอนาคต และผลิตภาพจะผลิดอกออกผลได้โดยความรู้เป็นตัวนำ) โดยแนวคิดนี้ได้รับการยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในรูปแบบขององค์การภาคธุรกิจ ที่ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความรู้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การจัดการความรู้สามารถนำมาประยุกต์ในองค์การลักษณะอื่น ๆ เช่น องค์การชุมชน หรือกลุ่มในชุมชน ที่มีการรวมตัวกัน เพื่อบริหารจัดการสินค้าและบริการภายในชุมชน อย่างเป็นระบบ แบบแผน นำความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาทำให้เกิดคุณค่า และคุณประโยชน์แก่ชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมีตัวความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นทรัพยากรที่นำมาสู่การจัดการแล้วเกิดผลดังกล่าวขึ้น ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นศาสตร์ที่เป็นหัวใจเป็นพลังสำคัญและเป็นความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (ราช หมด๊ะ, 2547 : 25)

สำหรับความเป็นมาของการจัดการความรู้ (history of knowledge management) ซึ่งถึงแม้ว่าคำว่า การจัดการความรู้ เริ่มการนิยมนำใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงปี 1980 แต่การจัดการความรู้นั้นเริ่มมีมาหลายทศวรรษ โดยกลุ่มนักปรัชญา บรรณารักษ์ ครูและนักเรียนได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้มานานภายใต้เทคนิคเดียวกัน อย่างไรก็ตามมันยังคงมีข้อถกเถียงว่าการจัดการความรู้นั้นเกิดขึ้นมานานก่อนที่จะมีการนำมาใช้กัน การอธิบายการจัดการความรู้ในบางรูปแบบนั้นเกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน และบุคคลมีการค้นพบการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายแนวทาง เพื่อที่จะสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม และขจัดความซ้ำซ้อนในระยะแรก มีการใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดความรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วการถ่ายทอดความรู้ส่งผ่านมาทางมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดจากผู้อพยพที่มาจากแต่ละพื้นที่

จากการศึกษาความหมายและคำจำกัดความของการจัดการความรู้นั้นพบว่า มีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้สามารถสรุปรวมความหมายของการจัดการความรู้คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เป็นระบบ โดยมีการจัดเก็บและการแบ่งปันความรู้ รวมถึงการระบุสภาพปัจจุบัน การกำหนดความต้องการ และการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการความรู้ให้ดีขึ้น (Kucza, 2001) และเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในองค์การ (Davenport and Prusak, 1998 : 5) อีกทั้งการจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ทำให้บุคลากรในองค์การได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม (O' Dell, Grayson and Nilly, 1998 : 3-7) และมีลักษณะการบริหารแบบบูรณาการ เพื่อก่อให้เกิดคุณประโยชน์ตามที่ได้อ้างไว้ (Trapp, 1999) ตลอดจนเป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ เพื่อให้เกิดความสำเร็จโดยใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสม (Boyett and Boyett, 2001)

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า นิยามการจัดการความรู้ส่วนใหญ่จะมีประเด็นหลัก ๆ 3 ประเด็นคือ 1) เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ที่มีความสัมพันธ์กับการจำแนก การกำหนด การรวบรวม การเข้าถึง และการแลกเปลี่ยนความรู้ 2) เป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ วิธีปฏิบัติที่มีลักษณะแบบบูรณาการ และ 3) การจัดการความรู้ทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

สรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การกำหนด การเข้าถึง และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เหมาะสม เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงรูปแบบการบริหารจัดการที่มีลักษณะบูรณาการให้สอดคล้องกับเวลา และบริบทแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งในระดับองค์การ และระดับชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ของการจัดการความรู้ ตามแนวคิดของ Davenport and Prusak (1998 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ใน 2 แง่มุม คือ 1) ประโยชน์ในการที่องค์กรสามารถสร้างความสามารถและความได้เปรียบในการดำเนินทางธุรกิจได้อย่างยั่งยืน และ 2) ประโยชน์ในแง่ของการสร้างระบบในการจัดเก็บและกระจายความรู้ในองค์กร เพื่อให้ความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะกระจายอยู่มากมายแต่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หรือสร้างคุณค่าได้

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการความรู้ของ ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2548 : 64) ได้แบ่งออกเป็น 2 มุมมอง คือ 1) ประโยชน์ของการจัดการความรู้ทั่วไป ในแง่ของการเพิ่มศักยภาพขององค์กร ปรับปรุงความรับผิดชอบ เพิ่มการเรียนรู้และนวัตกรรม ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ ช่วยจัดการความรู้พื้นฐานขององค์กร และ 2) ประโยชน์ของการจัดการความรู้กับองค์กร ในแง่ของการช่วยเพิ่มผลผลิตและผลกำไร ช่วยพัฒนารักษาแรงงานความรู้ และการเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ

จากมุมมองและแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการความรู้ของทั้ง 2 ท่านค่อนข้างมีความสอดคล้องกันในเรื่องของความสามารถและการแข่งขันด้วยความรู้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าประโยชน์ของการจัดการความรู้ นั้น ประกอบด้วยแง่มุมที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ ทำให้เกิดความสามารถในการพัฒนาและการแข่งขันให้เกิดความยั่งยืน และการทำให้การสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญที่อาจอยู่ในรูปของความรู้โดยนัยขององค์กร ไม่ให้สูญหายไปพร้อมกับบุคคลซึ่งใน การศึกษาครั้งนี้ เน้นศึกษาในลักษณะของการสร้างองค์ความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักการที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรได้นั้น มีผู้รู้และนักวิชาการ การจัดการความรู้ได้เสนอหลักการที่สำคัญในการจัดการความรู้ได้อย่างน่าสนใจมากมาย อาทิ แนวคิดของ Hope and Hope (1997 : 74-81) ได้อธิบายว่าหลักการจัดการความรู้มี 2 มุมมอง คือ 1) The Information School คือ การมองการจัดการความรู้ในเชิงของการจัดข้อมูลข่าวสารในองค์กร ซึ่งขับเคลื่อนโดยใช้ Groupware และ Internet โดยเป็นแนวคิดการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) หรือที่อยู่ในรูปของเอกสารต่าง ๆ หรือเรียกว่า ความรู้ในเชิงวัตถุ ที่สามารถจับต้องได้ วิเคราะห์และถ่ายทอดได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นหลักการจัดการความรู้ในมุมมองนี้เน้นการออกแบบระบบ การเข้าถึงความรู้อย่างชัดเจน และมุมมองที่ 2) The Behavior School คือ การมองถึงการสร้างการเรียนรู้ขององค์กร โดยเกิดจากการพิจารณาปัญหาของการจัดการความรู้ในเชิงระบบฐานความรู้ใน

เชิงเทคโนโลยี แล้วพบว่า ภายในองค์กรมีวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ และจะมีความรู้หรือค่านิยมที่ไม่ชัดแจ้งอยู่มากมาย (Tacit Knowledge) ซึ่งควรพิจารณาถึงกลุ่มย่อยในองค์กรด้วย เนื่องจากวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นถึงสรุปมุมมองของ Hope and Hope ว่ามีหลักการที่สำคัญในการมองการจัดการความรู้ในเชิงระบบที่มีความชัดเจนจับต้องได้ และการจัดการความรู้โดยมองที่วัฒนธรรมย่อยในองค์กรที่มองค่านิยม ความรู้ที่ไม่สามารถจับต้องได้เป็นหลัก

อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Snowden อ้างถึงใน สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547 : 20) ได้มีการแบ่งประเภทของการหลักการจัดการความรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) content management คือ การจัดการความรู้ที่ชัดแจ้ง explicit knowledge โดยจัดระเบียบเอกสารหรือโครงสร้างต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและสามารถเข้าถึงได้ง่าย 2) narrative management คือ การจัดการความรู้โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่รู้มา หรือเป็นการถ่ายทอดโดยการบอกกล่าว ซึ่งเป็นการจัดการความรู้แบบซ่อนเร้น tacit knowledge โดยไม่สามารถสรุปได้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนได้ และ 3) content management เป็นการจัดการความรู้โดยใช้กิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งการจัดการความรู้ลักษณะนี้จะผนวกรวม tacit knowledge และ explicit knowledge เข้าด้วยกัน

ในขณะที่นักวิชาการบางท่านได้มีการเสนอหลักการสำคัญของการจัดการความรู้ในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป อาทิเช่น Petrash (2001 : 16) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้มีหลักการที่สำคัญที่จะต้องตระหนัก คือ องค์กรต้องทำให้ทุกองค์การมีความเข้าใจในบริบทและวิสัยทัศน์ขององค์กร

Senge, Cambron-McCabe, Lucas, Smith, Dutton and Kleiner, (2000 : 23) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้ที่มีผลมากที่สุด ก็คือการมีผู้นำองค์กรที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ในองค์กร โดยการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร เพื่อมิให้เกิดความตึงเครียดเมื่อมีการนำการจัดการความรู้มาใช้

Argyris (อ้างถึงใน Sallis and Gary, 2002 : 11-15) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้เป็นหัวใจสำคัญและเป็นความจำเป็นหลักขององค์กรที่จะต้องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยเสนอหลักการที่สำคัญ 2 ประการ ในการจัดการความรู้ คือ 1) องค์กรต้องลดช่องว่างของความรู้ และสามารถที่จะจำแนกความแตกต่างระหว่างการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้ และ 2) องค์กรต้องสร้างความเข้าใจให้พนักงานในกระบวนการของการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งต้องมีความชัดเจนและมีแนวคิดที่สำคัญในการจัดการความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดความสำเร็จในงาน

Wheatley (2001 : 6-8) เสนอทัศนะว่า องค์กรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ ซึ่งจะประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์องค์กรได้ คือ

- 1) ความรู้เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์
- 2) คนต้องการแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ของมนุษย์
- 3) คนคือนักความรู้ ดังนั้นองค์กรต้องเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้
- 4) จริง ๆ แล้วทุกคนมีความต้องการการแบ่งปันความรู้หรือการแลกเปลี่ยนความรู้
- 5) การจัดการความรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว
- 6) การจัดการความรู้ต้องใช้เวลาและกระบวนการจัดการที่เหมาะสม

ดังนั้นหลักการที่สำคัญในการจัดการความรู้ ได้มีการแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 มุมมองหลัก คือ ตามมุมมองของ Hope and Hope (1997) และ Snowden ที่มองว่าหลักการในการจัดการความรู้แบ่งตามประเภทของความรู้ 2 ประเภทหลัก คือ Tacit Knowledge และ Explicit Knowledge รวมไปถึงการจัดการความรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร ในขณะที่มุมมองของ Petrash, (2001) Senge, Argyris and Schin, (1978) และ Wheatley (2001) มองในแง่ของปัจจัยที่สำคัญในการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีทัศนะว่าหลักการที่สำคัญของการจัดการความรู้ก็คือ องค์กรต้องตระหนักว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนในการนำไปสู่ความสำเร็จ การเห็นคุณค่าของการจัดการความรู้ โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อคน ในการร่วมกันพัฒนาวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนและตนเอง

สำหรับตัวชี้วัดการจัดการความรู้ พชรินทร์ สิริสุนทร (2550 : 49-50) อธิบายว่า ตัวชี้วัดของการจัดการความรู้มีความแตกต่างกันไปตามเป้าหมายและความต้องการขององค์กรหรือสถาบัน สังคม วัฒนธรรมองค์กรและบริบททางสังคม วัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA ให้ความสำคัญกับการจัดสารสนเทศและความรู้ Singapore Quality Award : SQA เน้นการใช้ และการวิเคราะห์สารสนเทศ ตลอดจนการกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ทั้งจากภายใน และภายนอกองค์กร รวมทั้งจากคู่แข่ง และ The European Foundation for Quality Management : EFQM ให้ความสำคัญกับความรู้และสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกองค์กร การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างความเชื่อใจและการแลกเปลี่ยนความรู้ จึงเห็นได้ว่าหน่วยงานและองค์กรมีการยอมรับและใช้ตัวชี้วัดที่แตกต่างกันไปในรายละเอียด ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษานี้สรุปตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษาจริงในพื้นที่เป็นสำคัญ

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาชุมชน

จากอดีตถึงปัจจุบันชาวชนบทได้ใช้สติปัญญาของตนสั่งสมความรู้เพื่อการดำรงชีวิต มาตลอด และมักถ่ายทอดสติปัญญาเหล่านั้น จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนกลายเป็นพื้นเพ รากฐานของความรู้ของชาวบ้านที่เรียกกันว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สามารถ จันทรสุรีย์, 2536 : 146) โดยเรื่องของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน และเป็น การดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิต ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามกาลเวลา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นองค์ความรู้ที่มีการเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่และวัฒนธรรม (ประเวศ วะสี, 2530 : 6) คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน เรียกชื่อแตกต่างกัน แต่มี ความหมายเดียวกัน และเป็นแนวคิดที่มีการหยิบยกขึ้นมาอย่างจริงจังมากกว่า 20 ปี โดยประมาณ ซึ่งกลุ่มพัฒนาองค์กรเอกชน ที่ทำงานในระดับหมู่บ้านเป็นกลุ่มแรกที่เริ่มรื้อฟื้นเรื่องภูมิปัญญา ท้องถิ่นนี้ เพื่อค้นหาคุณค่าที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาที่พวกเขารับผิดชอบ อยู่ก่อนหน้าที่จะศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจังนั้น ได้มีการศึกษาเรื่องราวของนี้ แต่เรียกชื่อว่า เป็นการศึกษาวัฒนธรรมชุมชนหรือการพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน ทำให้ประเด็น สำคัญในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงยังไม่ได้นำมาใช้โดยตรงในการพัฒนาประเทศในด้าน ต่าง ๆ ทั้งนี้ความสนใจแรกเริ่มนี้จึงเป็นเพียงการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในภูมิปัญญาชาวบ้าน และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ชลทิพย์ เอี่ยมสำอาง และวิศนี ศิลตระกูล, 2533 : 241) แต่ในปัจจุบัน ได้มีนักวิชาการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศให้ความสนใจในเรื่องการศึกษาภูมิปัญญา ชาวบ้านมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนชิ้นงานวิจัยต่าง ๆ รวมไปถึงการนำมาใช้ในการปรับหลักสูตร ในทางวิชาการ ตลอดจนการศึกษาในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรชุมชนอย่างชัดเจน เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติหรือ ชุมชนได้ ซึ่งภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรโลงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานการประกอบ อาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัยดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่น และผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อีกด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2553)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นองค์ความรู้ที่มีความสามารถเช่นเดียวกับองค์ความรู้พื้นบ้าน (Keyes, 1989 อ้างถึงใน ชัยนัฏ วรรณะภูมิ, 2540 : 8-11) ได้ให้ความหมายของระบบความรู้พื้นบ้านว่า หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ ทักษะที่ได้พัฒนาต่อก่อนรุ่นปู่ย่ามา โดยชาวบ้านเพื่อที่จะสามารถนำเอาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความคิดหรือระบบคิดเชิงปฏิบัติ (practical thought) มีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่อปรุงอาหาร การสร้างบ้าน การรักษาพยาบาล หรือการจัดสรรบทบาททางสังคม และการจัดความสัมพันธ์ทางสังคม ระบบความรู้พื้นบ้านจะดีหรือจะมีประสิทธิภาพอย่างไร จะต้องวัดกันที่ว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด วิธีการศึกษาระบบความรู้พื้นบ้าน จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสร้างระบบการจำแนกสรรพสิ่ง เป็นวิธีการที่กลุ่มชาติพันธุ์ หรือคนในสังคมกลุ่มหนึ่งจัดปรากฏการณ์ หรือจัดสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลกของความเป็นจริงที่อยู่ล้อมรอบตัวเขาเอง ความเชื่อหรือฐานคติเบื้องต้นของแนวทางการศึกษาที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethno science)
2. วิธีการศึกษาระบบคิดพื้นบ้าน (indigenous conceptual system) เป็นวิธีการที่ไม่ได้ศึกษาเพียงการจำแนกประเภทแบบนี้เรียกว่า เอธิโนไซ (ethno science) เพียงเท่านั้น การศึกษาระบบพื้นบ้านเป็นการศึกษาระบบคิด ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเข้าใจกับประสบการณ์ของมนุษย์ เช่น แทนที่จะศึกษาแต่เพียงว่าระบบ หรือว่าชาวบ้าน มีวิธีจำแนกพืชและสัตว์ หรือชีววิทยารอบตัวเขาอย่างไร แต่วิธีการศึกษาระบบคิดพื้นบ้านแบบนี้ เป็นการศึกษาเรื่องระบบคิด ศึกษาแบบเกษตรทั้งหมดว่า ระบบเกษตรของชนกลุ่มนั้น เขามีความเข้าใจระบบทั้งหมดอย่างไร ศึกษาแบบคิดกระบวนการของระบบ และเป็นการศึกษาอย่างมีการเคลื่อนไหว อย่างไรก็ตามการศึกษาระบบคิดพื้นบ้าน ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาทัศนะของคนในระบบนิเวศหรือคนในชุมชน โดยให้ความสนใจต่อวิธีการที่ชนกลุ่มนั้น หรือกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในสังคมตีความและความหมายต่อระบบ หรือที่เราเรียกว่า ประสบการณ์ของมนุษย์ กิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การแพทย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมว่าคนในสังคมนั้นให้ความหมายและให้ความสำคัญอย่างไร เช่น ระบบคิดพื้นบ้านเกี่ยวกับรักษาพยาบาล โดยศึกษาว่าชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ได้อย่างไร เช่น โรคของอาการซึ่งเกิดจากการปวดท้อง คำว่าเจ็บท้อง ความจริงคำว่า เจ็บท้อง เป็นภาษาคำเมืองมากกว่าไทยกลางแทน ความหมายคำว่า ปวดท้อง ในภาษาเหนือ จึงใช้คำว่า เจ็บท้อง ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็น ความหมายของอาการโรค อันเป็นวิธีการที่ชาวบ้านอาจตีความโดยอาศัยความเข้าใจในลักษณะที่เป็นสามัญสำนึก จะนำไปสู่วิธีการรักษาพยาบาลหรือการแก้ปัญหาดังกล่าวขึ้นมา

3. การศึกษาระบบคุณค่าของพื้นบ้าน (local value system) มีความหมายเหมือนกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการศึกษาที่ต่างไปจากการศึกษาระบบคิด การศึกษาระบบคุณค่า หรือระบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการศึกษาว่าคนในสังคมมองเห็นหรือให้คุณค่าต่อความสัมพันธ์ของเขากับคนอื่นในสังคมอย่างไร และระหว่างเขากับโลกที่เขาอาศัยอยู่อย่างไรบ้าง รวมถึงความรู้พื้นบ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่ชาวบ้านปฏิบัติต่อกันและกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะของศักยภาพของชาวบ้าน ศักยภาพของชุมชนในการปรับตัวและในการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต

4. การศึกษาระบบความรู้พื้นบ้าน โดยการศึกษาผ่านการศึกษาลोकทัศน์ หรือการศึกษา คอสโมโลยี (cosmology) การตีความของชาวบ้านอาจจะเรียกว่าเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ว่ามีความเชื่อพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างไร มีการตีความเกี่ยวกับเรื่องของเวลา เรื่องสถานที่และบุคคลในสังคม สิ่งที่จะนำมาศึกษาก็คือ แนวความคิดเรื่องของการเวลาว่า คนในสังคมมีวิธีการและระบบการทำงานให้สัมพันธ์กับเวลาและฤดูกาล และการสังเกตความสัมพันธ์ของกิจกรรมเหล่านี้ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม การตีความ และการให้คุณค่าของการเปลี่ยนแปลงในเชิงอายุ หรือว่าการเปลี่ยนแปลงจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังสมของประสบการณ์ของผู้รู้ในชุมชน และเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่มีความรู้และจากสถาบันต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย และมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น ซึ่งการศึกษาในระยะแรก ๆ เป็นเรื่องของวัฒนธรรมในชุมชน เรื่องการพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน ต่อมาได้ศึกษากว้างขึ้นในลักษณะของนักปราชญ์ชาวบ้าน ดังนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นสิ่งที่สนใจและได้รับการรื้อฟื้นและเผยแพร่มากขึ้น

1. ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศโดยรวมได้ (ประยูทธ สุรเดชไพบูลย์, 2539 : 23) ซึ่งมีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

ประเวศ วะสี (2536 : 10) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 3 ลักษณะคือ

1) เป็นความจำเพาะกับท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาจากภายนอก โดยที่ไม่อาจนำไปใช้กับท้องถิ่นอื่น ๆ ที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าใช้ได้ก็ไม่ดีมากนัก

2) มีความเชื่อมโยงหรือบูรณาการสูง ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีการเชื่อมโยงกันระหว่างชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการพยายามนำเอาธรรมชาติมาอธิบายเป็นรูปธรรมที่สามารถแตะต้องได้ เช่น ความคิดเรื่องแม่ธรณี แม่คงคา แม่โพสพ พระภูมิเจ้าที่ ทำให้คนเคารพธรรมชาติ และไม่ทำลายสิ่งนั้น

3) มีความเคารพผู้อาวุโส ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับประสบการณ์จึงให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโส เพราะผู้อาวุโสนั้นเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536 : 3-4) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

4 ลักษณะ คือ

1) ความรู้และระบบความรู้ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้เกิดขึ้นชั่วขณะมาในหัว แต่เป็นระบบความรู้ที่ชาวบ้านมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นในการศึกษาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้าน รู้อะไร อย่างเดียวไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างไร

2) การสั่งสมความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้ ซึ่งไม่ได้ลอยอยู่เฉย ๆ แต่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคน ๆ หนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ ซึ่งเราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไร และหมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่นต่อมาได้อย่างไร เป็นต้น

3) การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันในการถ่ายทอดความรู้โดยตรง แต่กลับมีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ซึ่งถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ซึ่งถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่งด้วย

4) การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ถูกปรับเปลี่ยนตลอดมา โดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง ซึ่งเรายังขาดการศึกษาว่าชาวบ้านปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

เสรี พงศ์พิศ (2529 : 145) ได้แบ่งลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะที่เป็นนามธรรมอันเป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และคุณค่า ความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน

2) ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เกี่ยวกับเรื่องเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และด้านอื่น ๆ

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2550 : 18) อธิบายว่า ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ประการ คือ ลักษณะของภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม ได้แก่ กระบวนการคิด โลกทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อ คุณค่าและความหมายที่คนให้แก่สรรพสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การเกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นต้น และลักษณะภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ผลผลิตขององค์ความรู้ของคนในสังคมนั้น ๆ เช่น ศิลปหัตถกรรม รูปแบบการทำเกษตรกรรม ดนตรี อุปกรณ์ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

สำหรับประเภทของภูมิปัญญามีด้วยกันหลายด้าน ซึ่งในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ จะมีปรากฏให้เห็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนสิ่งก่อสร้าง เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ กันไปตามแต่ละท้องถิ่น จึงมีลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ถ่ายทอดกันมา โดยสามารถประมวลได้เป็น 9 ประเภท (กัลยาณี ปฎิมาพรเทพ, 2541 : 20-25) ดังนี้

- 1) การถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมให้มีการเรียนรู้ สืบต่อและเผยแพร่แก่สังคมอื่น จนมีลักษณะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) ความเชื่อ ค่านิยม จารีต แบบแผนในการดำเนินชีวิตและก่อสันติสุขขึ้นแก่สังคม
- 3) ความคิด ความเชื่อที่ถ่ายทอดไว้เป็นมรดกแก่สังคม
- 4) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นต่อไป
- 5) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นต่อไป

6) $\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

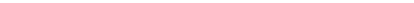
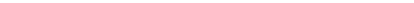
$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

[illegible][illegible][illegible]

(□ □ □ □ □ □ □ □ □ □, 2550 : 19)

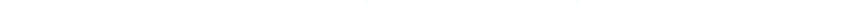
[illegible]

2)

3)

4) □□□□□□□□□□ (Diversity)

5) **Dynamic** **Memory** **Allocation** **Techniques** **for** **Efficient** **Resource** **Utilization** **in** **Cloud** **Environments**

6)

กระทำทั้งหลาย และอีกลักษณะหนึ่งที่เป็นนามธรรม คือ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ
แนวทางในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหา รวมทั้งการสร้างความสุขสงบให้กับชีวิตมนุษย์นั่นเอง

ความรู้ที่หลากหลาย โดยไม่ยึดติดอยู่กับความรู้ชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างเดียว และการเรียนรู้ต้องมีการ
 situated knowledge (situated knowledge) และมีความสามารถในการปรับตัวพร้อม ๆ กับจุดยืนที่หนักแน่น มั่นคง ในทางที่พึงงามแล

2. วัฒนธรรมของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับ

ต่อเนื่องและไม่ขาดสาย เป็นธรรมชาติของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับ (social thought) ชีวิต และในลักษณะที่นามรูปธรรม ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน ศิลปะ ดนตรี
 หัตถกรรม และสิ่งอื่น ๆ ซึ่งในสังคมใดที่มีการดำเนินชีวิต (2533 : 90)

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการเสนอวิธีการถ่ายทอด (2538 : 12-13) ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามช่วงวัยออกเป็น 2 วิธี คือ

- 1) วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการเสนอวิธีการถ่ายทอด (2538 : 12-13) ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามช่วงวัยออกเป็น 2 วิธี คือ
- 2) วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการเสนอวิธีการถ่ายทอด (2538 : 12-13) ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามช่วงวัยออกเป็น 2 วิธี คือ

ทำให้ความรู้ท้องถิ่นนั้น เป็นที่ยอมรับและใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง
ท้องถิ่นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ถือว่าเป็นความรู้ที่ซ้อนทับกันหลายมิติ

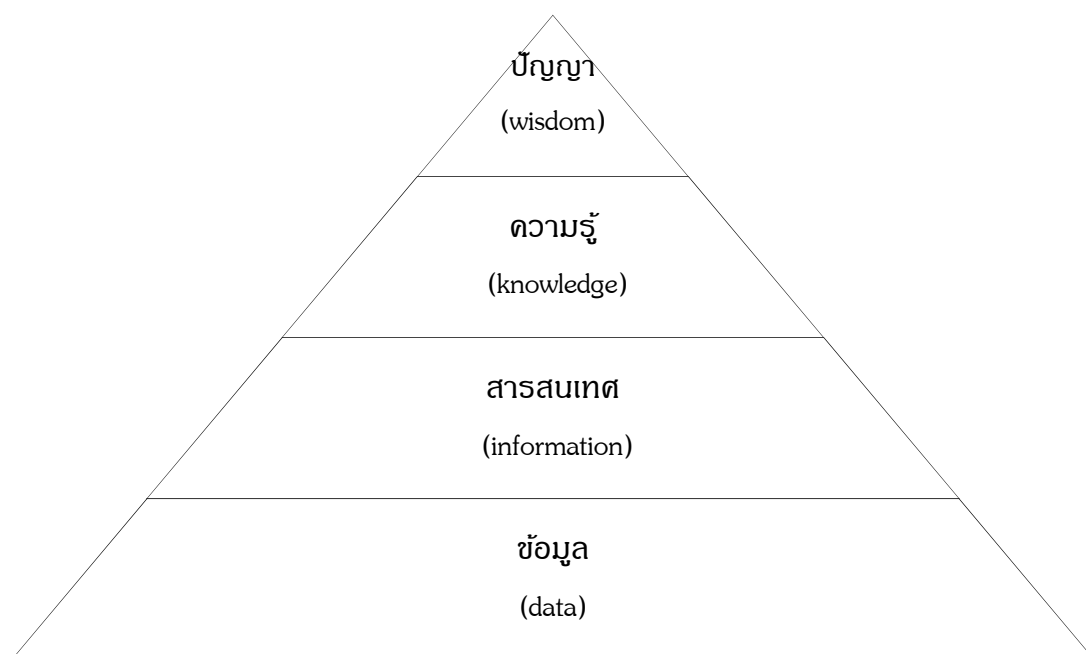
เชิงซ้อน อันเป็นการปฏิเสธแนวการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ซึ่งมีการใช้ฐานความรู้
แต่ละชุมชนท้องถิ่นสามารถเดินทางไปข้างหน้าได้อย่างมีความภาคภูมิใจ ดังนั้นแนวโน้มการพัฒนาใน
ทิศ และวิทิศ นันทสุวรรณ (2545 : 15) ปัญญาท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือที่ทำให้องค์การชุมชนมี
ปัญญาท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือที่ทำให้องค์การชุมชนมี

2.3 การจัดการความรู้กับการถ่ายโอนความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2553 : 2553)

(Hideo Yamazaki) (data) (information) (information)

การแปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศต้องอาศัยความรู้ (knowledge) ในการแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ และความรู้ (wisdom) ในการแปลงสารสนเทศให้เป็นปัญญา (wisdom) (Polanyi, 1959)

รูปที่ 2-1 หierarchy of knowledge (Polanyi, 1959)

Michael Polanyi และ Ikujiro Nonaka (นักวิชาการชาวญี่ปุ่น) ได้เสนอว่าความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้แบบฝังตัว (tacit knowledge) เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับความรู้สึก ความรู้เกี่ยวกับทักษะปฏิบัติ เป็นต้น

2. **ความรู้ที่ชัดแจ้ง (explicit knowledge)** เป็นความรู้ที่สามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้โดยง่าย เช่น การเขียนคู่มือ การสอนในห้องเรียน การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น

ความรู้ที่ชัดแจ้งสามารถสื่อสารและบันทึกได้โดยง่าย

นักคิดที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับความรู้ที่ชัดแจ้งและความรู้ที่ซ่อนเร้นได้แก่ Michael Polanyi และ Ikujiro Nonaka ซึ่งได้เสนอว่า tacit knowledge และ explicit knowledge เป็นองค์ประกอบสำคัญของความรู้ tacit knowledge เป็นความรู้ที่ซ่อนเร้นและไม่สามารถถ่ายทอดได้ ในขณะที่ explicit knowledge เป็นความรู้ที่ชัดแจ้งและสามารถถ่ายทอดได้

1. ตั้งทีมงานที่มีความต้องการที่จะถอดองค์ความรู้ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยสมาชิกควรเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น (key man) ที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

2. การเก็บข้อมูลความรู้ท้องถิ่นสามารถทำได้โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น หรือโดยการสังเกตการณ์ในท้องถิ่น เพื่อให้ง่ายในการสืบค้น ข้อมูล จากนั้นจึงช่วยกันตามหาผู้รู้หรือหลักฐานที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องนั้น เช่น กฎหมาย วรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปเป็นความรู้ท้องถิ่น เพื่อสอบถามว่าในปัจจุบันมีใครหรือกลุ่มใดที่มีฝีมือด้านจักสาน เป็นต้น ซึ่งนั่นเป็นเพียงวิธีการที่จะเข้าถึงกลุ่มที่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้ บางภูมิปัญญาอาจมีกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มที่มีวิธีการเฉพาะของตนเอง เช่น สูตรอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำพริกแกง อาจมีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็มีสูตรที่แตกต่างกัน ทีมงานก็ต้องตรวจสอบว่าสูตรน้ำพริกแกงของกลุ่มใดที่มีคุณค่าควรที่จะอนุรักษ์ไว้

3. การนำความรู้ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3.1 การนำความรู้ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3.2 การนำความรู้ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน

สังเกต กระบวนการผลิตต้องคัดสรรวัตถุดิบตามขั้นตอน แล้วจึงบันทึกหรือบันทึกโดยการถ่ายวิดีโอ

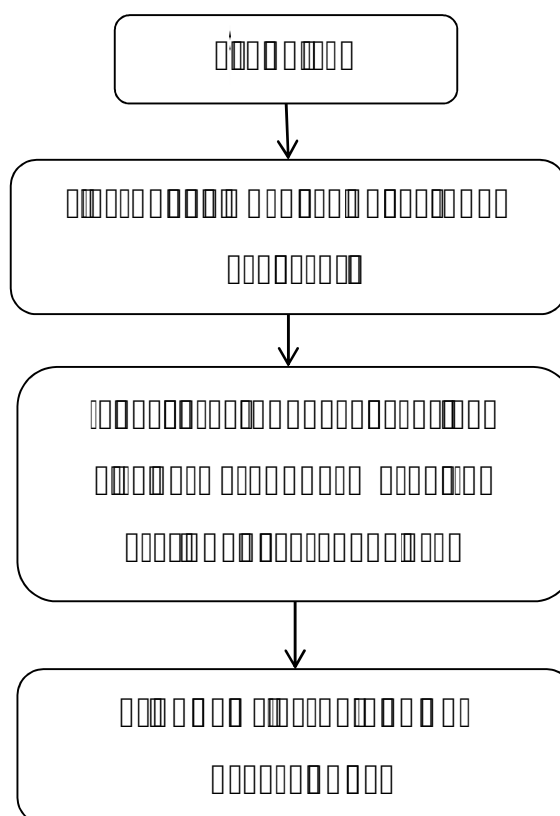
อาจให้เขาสาธิตแล้วสังเกตวิธีการทำแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกกล้วย พันธุ์ของกล้วยที่ใช้ ส่วนประกอบที่ใช้ ขั้นตอนการปรุงรส การบรรจุ การขนส่ง การจำหน่าย เป็นต้น

3.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับไขมันในเลือดสูงกับระดับน้ำตาลในเลือดสูง และระดับความดันโลหิตสูง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง

3.4 วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับไขมันในเลือดสูงกับระดับน้ำตาลในเลือดสูง และระดับความดันโลหิตสูง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง

โดยหรืออาจใช้หลายวิธีการร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ปัจจัยที่ค่อนข้างมีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง ได้แก่ ระดับไขมันในเลือดสูง ระดับน้ำตาลในเลือดสูง และระดับความดันโลหิตสูง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง

4. วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับไขมันในเลือดสูงกับระดับน้ำตาลในเลือดสูง และระดับความดันโลหิตสูง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง

[illegible]

๐๐๐ : ปาริชาติ กุณปถิม และรัตยา โสวรรณปรีชา, 2559 : 7

[illegible]

การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายที่ให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในส่วนเนื้อหา และองค์ความรู้ที่มี ที่ได้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ และเพียงพอเพื่อเรียนรู้และปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ และนำความรู้ที่ได้มานั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.4 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ มี ๓ ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกษตรกรในพื้นที่บ้านท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ธนกร นวลมัย (2553 : ๒๕๕๕) ศึกษาถึงปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่บ้านท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่บ้านท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มี ๓ ประการ ดังนี้

- 1) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในตัวปราชญ์ชาวบ้านภายในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีทั้งหมด ๕ ด้าน ได้แก่ (1) การทำนา (2) การทำสวน (3) การทำไร่ (4) การทำสวนผลไม้ (5) การทำสวนยางพารา

- 2) การทำนาในพื้นที่บ้านท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มี ๔ ประการ ดังนี้ (1) การทำนาแบบนาดำ (2) การทำนาแบบนาดอน (3) การทำนาแบบนาหว่าน (4) การทำนาแบบนาปรัง

- 3) การทำสวนในพื้นที่บ้านท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มี ๓ ประการ ดังนี้ (1) การทำสวนผลไม้ (2) การทำสวนยางพารา (3) การทำสวนมะพร้าว

ประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่น้ำจืดเท่านั้น ถ้าจะนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นจะต้องพิจารณาตัวแปร

[illegible]

(๒๕๖ :)

[๔] (๑)

ได้ ๒ ร่นต่อปี มีการสร้างความรู้โดยการถ่ายทอดความรู้จากผู้เลี้ยงใหม่ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ซึ่งการเลี้ยงใหม่ให้ได้ ๒ ร่นต่อปี เป็นการเลี้ยงใหม่ไล่รุ่น หรือการเลี้ยงใหม่ให้ได้เดือนละ ๒ ร่น

ออกเป็น ๔ แปลง เพื่อให้มีไบหม่อนหมุนเวียนเลี้ยงไหมได้ตลอดทั้งปี และต้องมีการวางแผนในการเตรียมฟักตัวอ่อนให้ทันที่จะเลี้ยงไหมรุ่นใหม่ต่อไป (๒) วิธีการปลูกหม่อน และการเลี้ยงใหม่ให้ได้ ๒ [๒] [๒] [๒]

(๓)

ในหมู่บ้านและการไปเป็นวิทยากรให้กับกลุ่มเกษตรกรรายอื่น ๆ (๔) การนำความรู้ไปใช้ ผู้ปลูกหม่อเลี้ยงไหมรายอื่น ๆ ในหมู่บ้านนำความรู้ที่ได้รับมาแล้วนำไปปฏิบัติงานสามารถปลูกหม่อนเลี้ยงไหมได้ ๒ ร่นต่อปี

3. การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๖๒

การดำเนินงาน

ปีงบประมาณ (๒๕๖๒ : ๒๕๖๓) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ให้ความสำคัญกับโครงการนำร่องการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยมีการจัดตั้งศูนย์การค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ขึ้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งศูนย์การค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) นี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำเข้าและส่งออกสินค้าได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

ปี ๒๕๖๒ (๒๕๖๒ : ๒๕๖๓) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

ความรู้ในประเด็นกระบวนการทอเสื่อกก มีมานานกว่า 60 ปี ซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ได้ถ่ายทอดความรู้จากกันและกัน นอกจากนี้ยังได้รับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ ที่ให้การส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

การข้อมลลายมัดหมี่ การออกแบบลวดลายใหม่ ๆ การแปรรูปเสื่อกก เมื่อตัวแทนจากจังหวัดนนทบุรี ได้มาถ่ายทอดความรู้ต่อให้สมาชิกคนอื่นได้รู้ด้วย สำหรับกระบวนการในการผลิตเสื่อกกนั้น มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1. การเตรียมวัสดุ 2. การทอเสื่อ 3. การตกแต่งเสื่อ 4. การบรรจุเสื่อ

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

การจัดแสดงพื้นที่สาธิตการผลิตเสื่อกก คือ ทำในลักษณะการจัดแสดง แปลงสาธิตการปลูกกก

ปีงบประมาณ (๒๕๖๕ : ๒๕๖๖) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

สนใจได้พักที่บ้านของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้การผลิตเสื่อกก และการบันทึก

3 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเสรีเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC Free Trade Zone) ให้มีความน่าเชื่อถือและมีความปลอดภัยในการนำเข้าและส่งออกสินค้าอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน โดยการเก็บจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ และการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการดังนี้

3.1 พื้นที่ดำเนินการ

สถานที่เก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ครอบคลุมทุก ๆ อำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ที่ได้รับการยกย่องจากคนในท้องถิ่นว่ามีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จนได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ในตำบลและอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

3.2.1 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่

3.2.1.1 นางกัลยา วันเพ็ญ บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกปรัง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.1.2 นางจำหรีด สาพู บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านดิว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.1.3 นายรุณ สอนหลวย บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 9 ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.2 ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่

3.2.2.1 นายประเสริฐ มาลาศรี บ้านเลขที่ 477 หมู่ที่ 10 ตำบลวังโบสถ์ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.2.2 พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม (ชินทิตนันท) วัดป่าช้าบ้านศิลา เลขที่ 507 หมู่ที่ 15 ตำบลศิลา อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.3 ด้านศิลปกรรม ได้แก่

3.2.3.1 นายสุจิต อินทะกนก บ้านเลขที่ 681 หมู่ที่ 10 ตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.4 ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่

3.2.4.1 รองศาสตราจารย์ คมคาย หมื่นสาย บ้านเลขที่ 40/49 ถนนเพชรพัฒนา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.4.2 นายทองหล่อ สุวรรณทอง บ้านเลขที่ 127 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกปรัง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.5 ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี และความเชื่อ

3.2.5.1 นายวิรัช วงศ์อู๋ บ้านเลขที่ 97/143 หมู่ที่ 2 ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.5.2 นายนเรศ โพธิ์จันทร์ บ้านเลขที่ 111/1 หมู่ที่ 9 ตำบลวังบาล อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

3.3.1 แบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

จากแนวคิด และทฤษฎี ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นแนวทางการสนทนา และการสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) และผู้บริหารท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ดังนี้

3.3.1.1 แบบการสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่ได้รับการยกย่อง และยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วย

- 1) ส่วนที่ 1 ประวัติส่วนตัวของปราชญ์ชาวบ้าน
 - ประวัติส่วนตัว
 - ที่อยู่ปัจจุบัน
 - วุฒิการศึกษา

2) ส่วนที่ 2 ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา

- ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ 8 ด้าน ได้แก่

1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้านอุตสาหกรรม 3) ด้านการแพทย์แผนไทย 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน 6) ด้านศิลปกรรม 7) ด้านภาษาและวรรณกรรม 8) ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี และความเชื่อ

- ได้รับความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญามาอย่างไร

3) ส่วนที่ 3 ประสบการณ์การทำงานด้านที่เชี่ยวชาญ

- ประสบการณ์ทำงานด้านที่เชี่ยวชาญเฉพาะ
- ระยะเวลาในการทำงานด้านที่มีความเชี่ยวชาญ
- การถ่ายทอดและการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้
- เครือข่ายของปราชญ์ชาวบ้าน

4) ผลงานที่ปรากฏของปราชญ์ชาวบ้าน

- ผลงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์
- ผลงานซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม

5) ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

6) ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

3.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non participant observation)

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้สำหรับการเข้าไปสังเกตการณ์ดำเนินงานต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้าน เช่น สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของปราชญ์ชาวบ้าน กระบวนการสร้างองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้สนใจและด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

3.3.3 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่ม ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ คือ ผู้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับปราชญ์ชาวบ้าน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ระดับ ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และตำราต่าง ๆ ที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศ ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ซึ่งจะเก็บข้อมูลโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.4.2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ปราชญ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสามารถตอบประเด็นการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ โดยใช้วิธีการนั่งพูดคุยกันตัวต่อตัว การขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนา เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น จากการเก็บประเด็นสำคัญไม่ครบและการพูดคุยระหว่างทำงาน หรือการชมกิจกรรมของปราชญ์ชาวบ้านไปด้วย

3.4.2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในกรณีที่ได้ข้อมูลมาไม่ครบถ้วน ด้วยการขออนุญาตสัมภาษณ์เพิ่มเติม และกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ชัดเจน เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าต้องใช้เวลาพูดคุยนานเท่าใด นอกจากนั้นยังใช้วิธีการพูดคุยถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ

3.4.2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปสังเกตการณ์ดำเนินงานต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้าน เช่น สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของปราชญ์ชาวบ้าน กระบวนการสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัย ได้วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคดังต่อไปนี้

3.5.1 การจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) โดยการนำข้อมูลมาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ หรือประเภทโดยจำแนกประเภทข้อมูลระดับจุลภาค ซึ่งได้แก่ กลุ่มคำ และในระดับมหภาค ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์เหตุการณ์

3.5.2 การเปรียบเทียบข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (compo mental analysis) เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญในลักษณะกรณีศึกษา (case study) เป็นการแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างอย่างเป็นระบบ ในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน ผลของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำไปสร้างเป็นข้อสรุป (generalization)

3.5.3 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytical induction) เป็นการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นการสร้างคำอธิบายทั่วไป (universal explanation) เกี่ยวกับปรากฏการณ์ ซึ่งได้แก่ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1-1 ตารางประเด็นวิเคราะห์และวิธีการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

วัตถุประสงค์	แนวประเด็นที่นำมาวิเคราะห์	วิธีการศึกษา
1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์	1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.3 หลักการเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.4 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.5 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2.1 ความหมายของการจัดการความรู้ 2.2 ชนิดของความรู้ 2.3 การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2.4 หลักการจัดการความรู้ 2.5 วิธีดำเนินการจัดการความรู้ 2.6 กระบวนการของการจัดการความรู้ 2.7 ความหมายของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. การสนทนากลุ่ม 4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

□□□□□□[1-1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แนวประเด็นที่นำมาวิเคราะห์	วิธีการศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพ ปัญหาการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านปราชญ์ ชาวบ้านในจังหวัด เพชรบูรณ์	1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.3 หลักการเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.4 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.5 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2.1 ความหมายของการจัดการความรู้ 2.2 ชนิดของความรู้ 2.3 การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการ ความรู้ 2.4 หลักการจัดการความรู้ 2.5 วิธีดำเนินการจัดการความรู้ 2.6 กระบวนการของการจัดการ ความรู้ 2.7 ความหมายของการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึกผู้ให้ข้อมูล สำคัญ 3. การสนทนากลุ่ม 4. การสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม

๐๐๐๐๐๐[๑-๑ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แนวประเด็นที่นำมาวิเคราะห์	วิธีการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์	1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.1 หลักการเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.3 รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2.1 ชนิดของความรู้ 2.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2.3 หลักการจัดการความรู้ 2.4 วิธีดำเนินการจัดการความรู้ 2.5 กระบวนการของการจัดการความรู้ 3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด	วิเคราะห์และสรุปจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน โดยการเก็บจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ และการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาดังนี้

- 4.1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน
- 4.2 สภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 4.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

4.1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน

4.1.1 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่กัลยา วันเพ็ญ

4.1.1.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แม่กัลยา วันเพ็ญ เป็นผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการจักสาน กล้วยาแฝก จากประสบการณ์ที่เคยเป็นครูผู้สอนวิชา งานประดิษฐ์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และอาชีพ และการใช้ประสบการณ์โดยการทำบ่อย ๆ ตลอดจนการเข้ารับการอบรม

4.1.1.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ของคุณแม่กัลยา วันเพ็ญ ส่วนใหญ่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ มีการพิมพ์แจกจ่าย เผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป และกลุ่ม/คณะที่มาศึกษาดูงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์แฝกและกก บ้านโคกปรัง จึงเป็น explicit knowledge คือ ไม่ได้เก็บความรู้ไว้กับตัวเอง

4.1.1.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

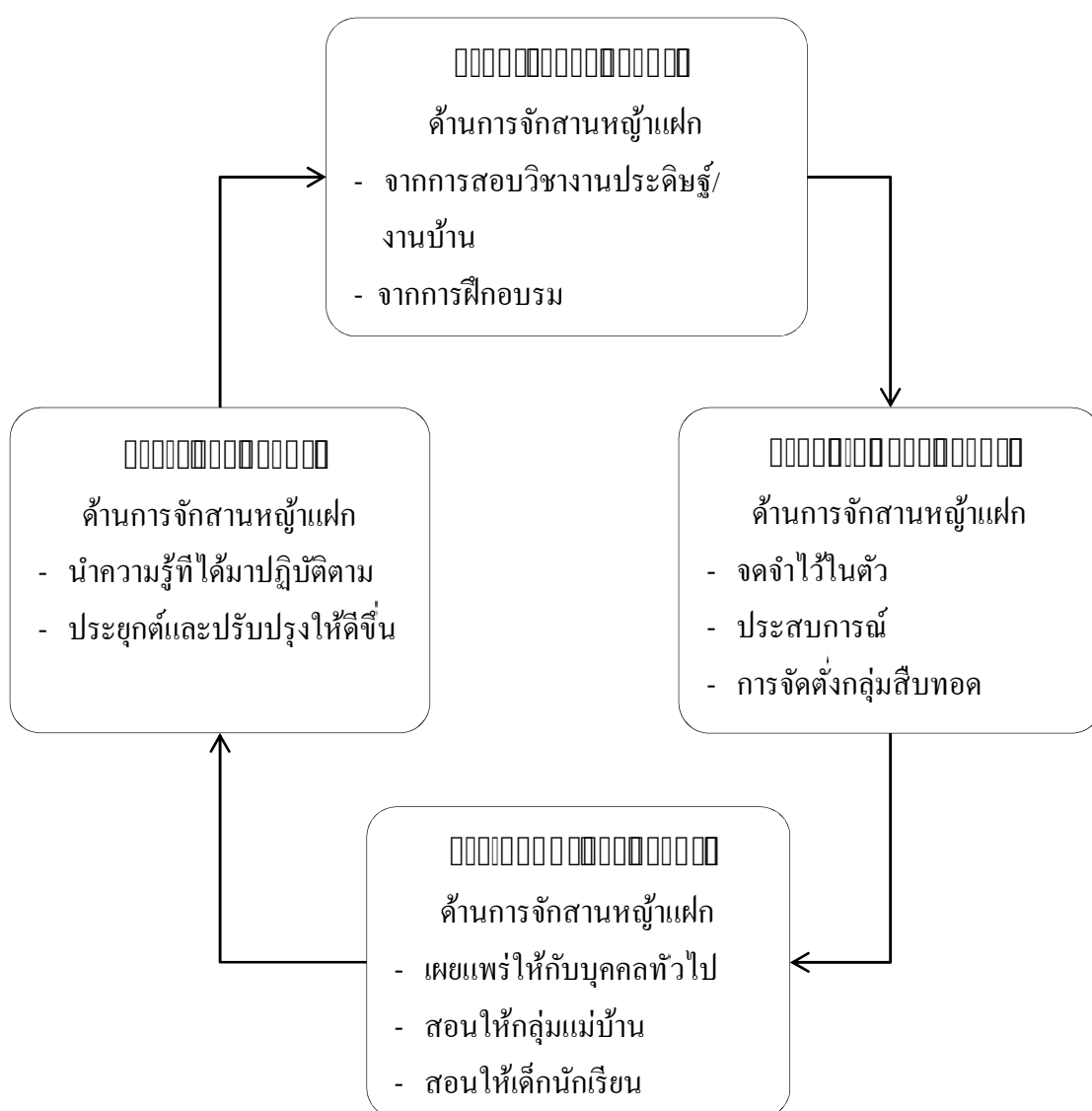
คุณแม่กัลยา วันเพ็ญ บอกว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง การจักสาน กล้วยาแฝกและกก ต้องมีการรวมกลุ่มกันโดยมีมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นผู้สนับสนุน มีการจัดตั้งกลุ่ม/ศูนย์ส่งเสริมการใช้แฝกขึ้น ตามโครงการตามพระราชดำริ มีการถ่ายทอดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาและกลุ่มแม่บ้านต่าง ๆ ในตำบลโคกปรัง และตำบลอื่น ๆ ที่สนใจ

4.1.1.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

คุณแม่กัลยา วันเพ็ญ ได้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านจักสานหญ้าแฝก และทอดเสือก เพื่อเผยแพร่ผลงาน จนได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของอำเภอวิเชียรบุรี นำผลิตภัณฑ์ไปแสดงที่อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี ในนามสินค้า OTOP ของจังหวัดเพชรบูรณ์

4.1.1.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านจักสานหญ้าแฝกของคุณแม่กัลยา วันเพ็ญ จากรูปที่ 4-1 ดังนี้

รูปที่ 4-1 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่กัลยา วันเพ็ญ

4.1.2 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่จำหรีด สาพู

4.1.2.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณแม่จำหรีด สาพู ได้รับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านทอผ้าพื้นเมือง โดยการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ คุณแม่ ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะด้านการทอผ้าพื้นเมือง ตลอดจนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง และหน่วยราชการจัดฝึกอบรม

4.1.2.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่จำหรีด สาพู นอกจากจะเก็บไว้กับตัวเองแล้ว คุณแม่จำหรีด ยังมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทอผ้าพื้นเมืองอีกด้วย

4.1.2.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

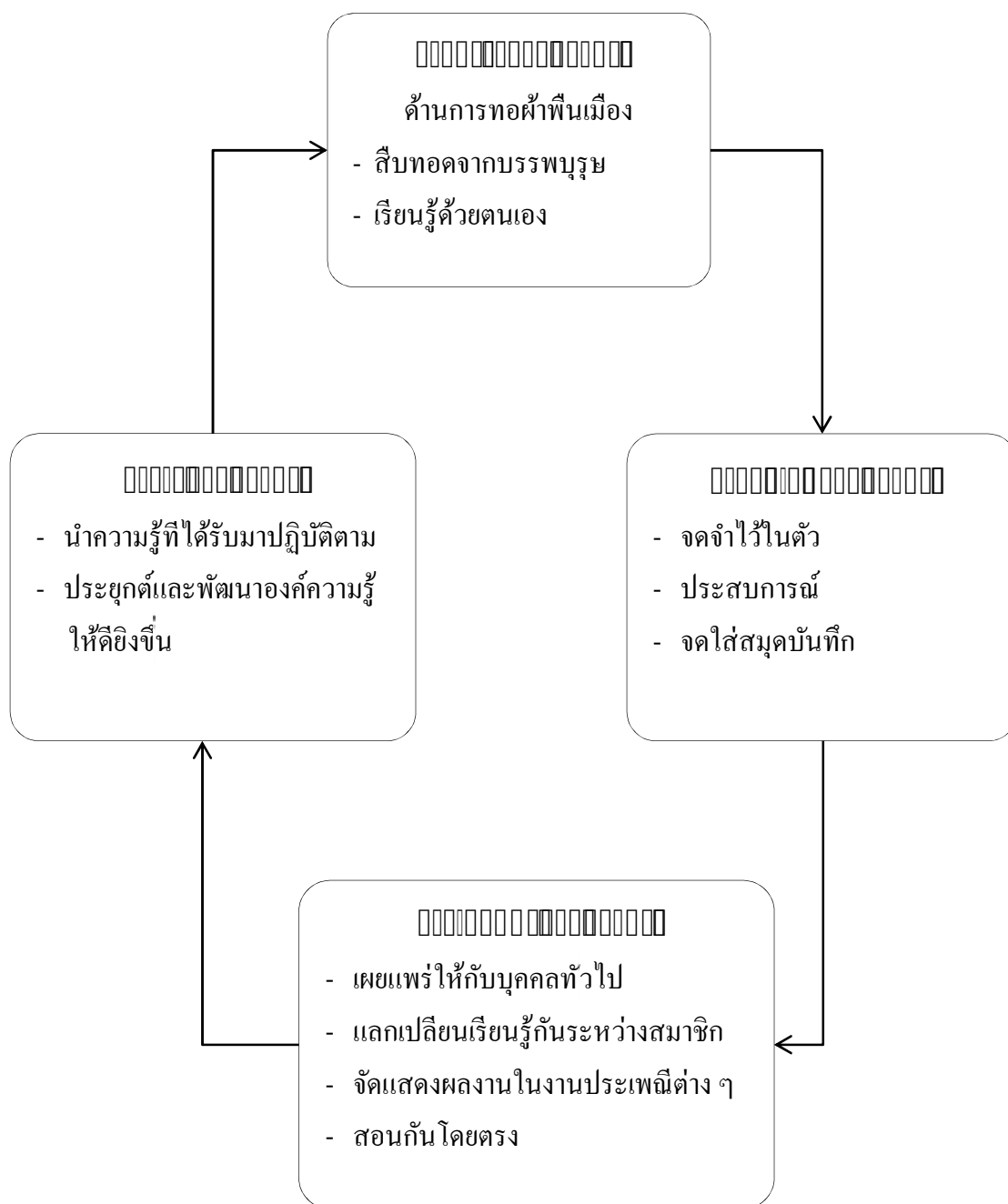
คุณแม่จำหรีด สาพู ใช้วิธีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าฝ้าย เพื่อส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน และจัดจำหน่ายส่งออกตามร้านค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้มีผู้คนรู้จัก และนิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือมากขึ้น โดยเฉพาะผ้าชนิดหมี่หิ้วแดง ดิ้นก่าน และตัวคุณแม่จำหรีด สาพู เองก็ทำหน้าที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมความรู้ด้านการทอผ้าฝ้ายให้กับกลุ่มบุคคล องค์กร และผู้สนใจอย่างต่อเนื่องตลอดมา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

4.1.2.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

คุณแม่จำหรีด สาพู เป็นผู้มีความรู้และความสามารถพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของเทคนิค และวิธีการทอผ้าฝ้าย การเป็นวิทยากรอบรมในภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าฝ้ายและภาคปฏิบัติให้กับบุคคลที่มีความสนใจ และให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่น

4.1.2.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่จำหรีด สาพู จะเห็นได้จากรูปที่ 4-2 ดังนี้

ภาพที่ 4-2 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณแม่จําหรัด สาพู

4.1.3 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณตาคุณ สอนหลาย

4.1.3.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณตาคุณ สอนหลาย ได้รับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการตีมีด โดยการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษคือ คุณพ่อ เริ่มฝึกตีมีดกับคุณพ่อตั้งแต่อายุ 10 ขวบ จนกระทั่งมีทักษะและความชำนาญอยู่ในระดับสูง มีประสบการณ์อันยาวนาน ด้วยวัย 82 ปี แต่ก็ยังคงแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องมีดยู่เสมอ

4.1.3.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณตาคุณ สอนหลาย จัดเก็บความรู้และทักษะในการตีมีดไว้ในตัวของคุณตาคุณ สอนหลายเอง (tacit knowledge) ไม่มีการจดบันทึกองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นลายลักษณ์อักษร

4.1.3.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณตาคุณ สอนหลาย ได้ริเริ่มร่วมกับชาวบ้านจำนวนหนึ่งขยายกลุ่มตีมีดออกมาจัดตั้งใหม่ เนื่องจากมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น หมู่บ้านใหม่ (ชุมชนบ้านใหม่) จึงกลายเป็นหมู่บ้านตีมีดขนาดใหญ่ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนในชุมชน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความสนใจ อาทิเช่น ชมรมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น

ส่วนคุณภาพมีดของคุณตาคุณ สอนหลายอยู่ในระดับดีเยี่ยม ดังนั้นมีดของท่านจึงถูกยกระดับเป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว ได้ถูกนำไปจัดแสดงในงานถนนคนเดินไทหล่ม ทุกวันเสาร์ กลายเป็นอีกหนึ่งจุดที่สร้างความน่าสนใจให้กับผู้ที่มาเที่ยวชม รวมถึงนักท่องเที่ยวจากทั่วทิศจนได้รับการติดต่อให้สัมภาษณ์ออกรายการวิทยุ และหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง

4.1.3.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

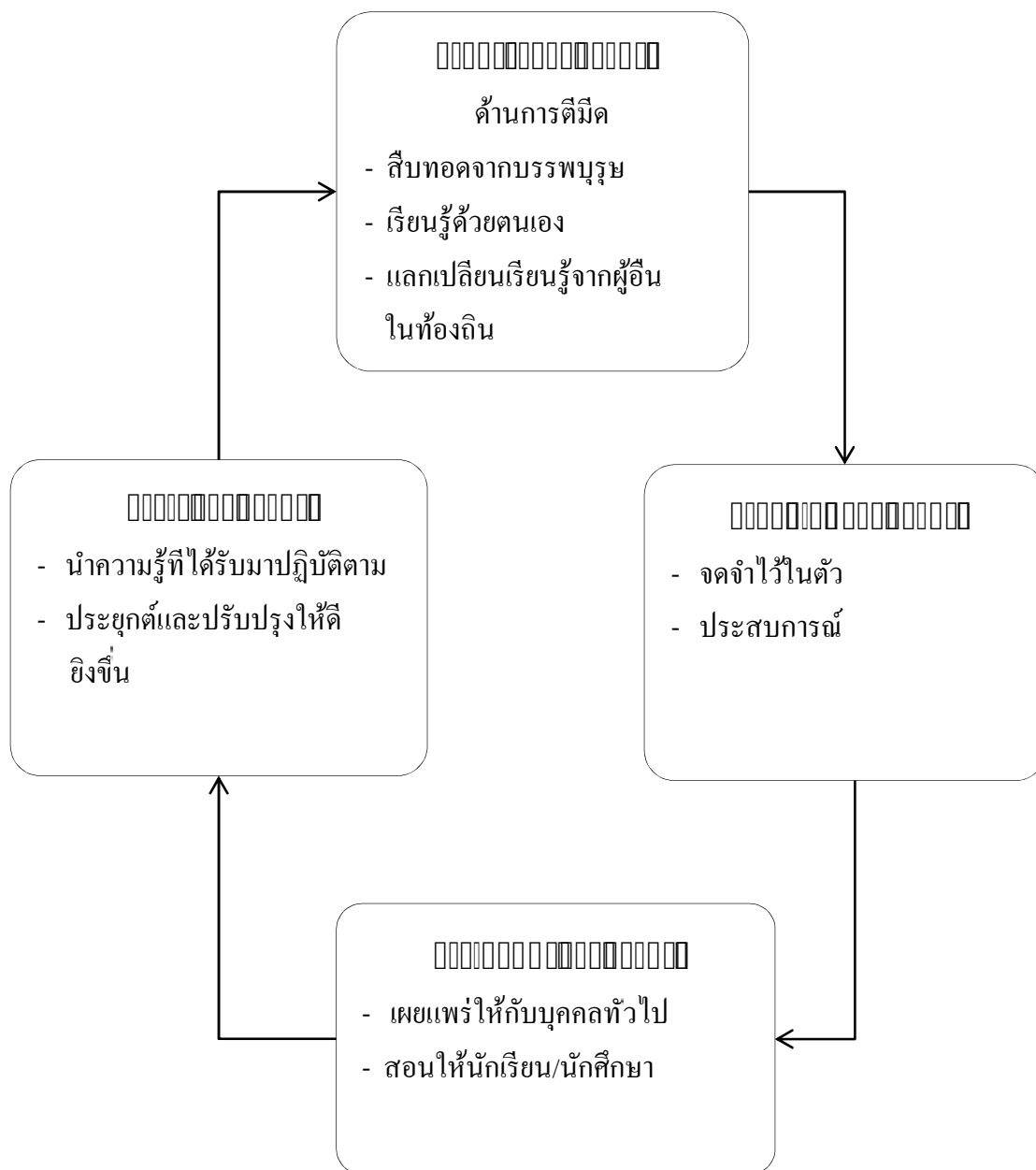
คุณตาคุณ สอนหลายได้รับตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านและเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มตีมีดมาโดยตลอด โดยไม่เคยยอมรับตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มตีมีด เนื่องจากท่านคิดว่าตนมีการศึกษาน้อย จบแค่ชั้น ป.4 จึงได้ให้โอกาสคนที่เรียนสูงกว่าขึ้นเป็นหัวหน้ากลุ่มแทน ต่อมาได้ริเริ่มร่วมกับชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อขยายกลุ่มตีมีดออกมาอีกหนึ่งกลุ่ม เนื่องจากมีสมาชิกมากขึ้น และเป็นกลุ่มตีมีดเพื่อการผลิตบ้านใหม่ หมู่ 9 กลุ่มที่ 2 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 10 คน จึงกลายเป็นหมู่บ้านตีมีดขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนในชุมชน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความสนใจ อาทิเช่น ชมรมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ปี 2554)

ปัจจุบัน คุณดารุณ สอนหลาย ยังคงประกอบอาชีพตีมีด พร้อมกับ การดูแลกิจการด้วยตนเองร่วมกับลูก ๆ หลาน ๆ มีการผลิตมีดแบบโบราณ เพื่ออนุรักษ์ไว้สืบทอด ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา อีกทั้งคุณดารุณ สอนหลาย ยังชอบออกไปแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ แลกเปลี่ยน และเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และริเริ่ม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าอย่าง ไม่หยุดยั้ง จนมีช่างรุ่น เป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว ได้ถูกนำไปจัดแสดงในงานถนนคนเดิน ไทหล่ม ทุกวันเสาร์ กลายเป็นอีกหนึ่งจุดที่สร้างความน่าสนใจให้กับผู้ที่มาเที่ยวชม รวมถึง นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศจนได้รับการติดต่อให้สัมภาษณ์ออกรายการวิทยุ และหนังสือพิมพ์อยู่ บ่อยครั้ง

“การตีมีด แม้จะมีวิธีการไม่ซับซ้อน แต่ผู้ตีต้องมีทักษะและต้องทำงาน ร่วมกันอย่างสมัครสมานสามัคคี เช่น คนตีพะเนิน (ก้อนใหญ่) ต้องฝึกหัดตี ร่วมกันให้ได้จังหวะ ต้องไม่ตีขัดกัน ต้องรู้ว่าเมื่อรูปไหนควรตีตรงไหนอย่างไร และจะต้องคอยฟังสัญญาณของการใช้ เสียงของ ผู้จับเหล็ก ที่เรียกว่า หน้าเตา ซึ่งจะต้องเป็นคนที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำมีดอย่างละเอียด ถึงจะได้มีดที่ดีมีคุณภาพ”

4.1.3.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณดารุณ สอนหลาย จะเห็นได้จากรูปที่ 4-3 ดังนี้

ภาพที่ 4-3 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคุณตาคุณยาย สอนหลาน

4.1.4 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของพระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม

4.1.4.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม ได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน หมอสมุนไพร มาจากแรงบันดาลใจของตัวเอง จึงลงมือศึกษาค้นคว้าทดลองปลูกและใช้ประโยชน์จากสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิด ด้วยตนเอง ซึ่งพระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “จุดเริ่มต้นจริง ๆ พระอาจารย์เริ่มจากเห็นหมอสมุนไพรพื้นบ้านเขารักษาคน และได้ผลเพราะเห็นมากับตา จึงเกิดความศรัทธาในสมุนไพรพื้นบ้านที่มีเพียบพร้อมอยู่ และทั้งในสรรพคุณของสมุนไพร จึงมีจุดเริ่มต้นที่สำนักสงฆ์ป่าช้าศิลา เริ่มจากการศึกษาญาติโยมที่มาทำบุญที่วัด เมื่อญาติโยมทานยาสมุนไพรนี้แล้วมีอาการดีขึ้น และได้ผลตอบรับที่ดี เพราะมีทั้งสมุนไพรรักษาโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง สมุนไพรที่อยู่บริเวณรอบวัดไม่ได้ไปซื้อหาที่ไหน เมื่อญาติโยมทานแล้วมันได้ผล ก็พูดต่อ ๆ กัน แบบปากต่อปากจนถึงทุกวันนี้”

4.1.4.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม มีวิธีการจัดเก็บความรู้ใน 2 วิธีคือ (1) เก็บความรู้ไว้กับตัวเอง (tacit knowledge) และเก็บความรู้ไว้โดยการจดบันทึกแล้วตีพิมพ์เผยแพร่ (explicit knowledge) นอกจากนี้ท่านยังเผยแพร่ในรูปเอกสารถึงสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิด แก่ผู้ที่แวะมาเที่ยวชม โรงงานผลิตยาของท่านอย่างกว้างขวางอีกด้วย

4.1.4.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

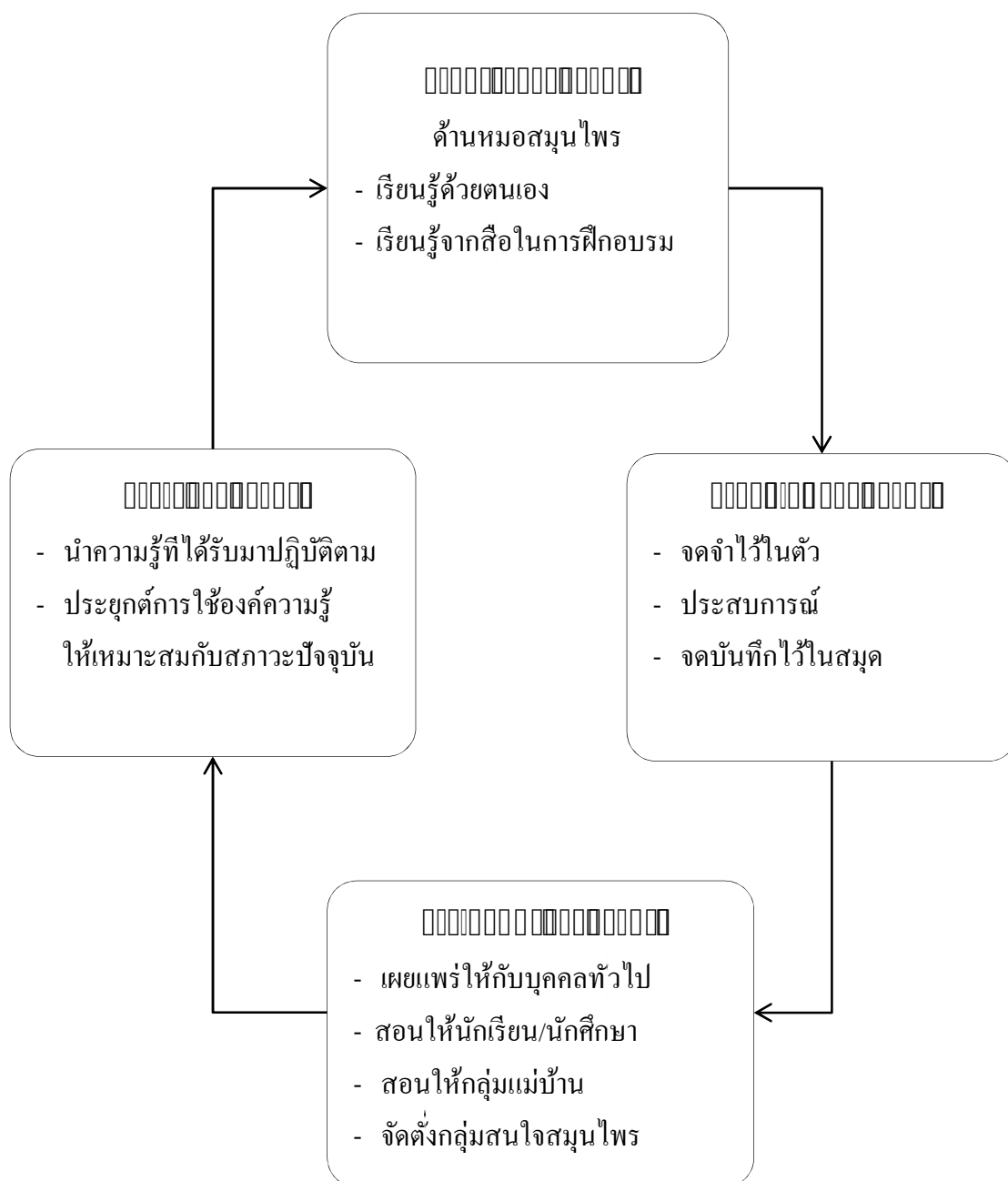
พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มสมุนไพรในบ้านศิลา (กลุ่มแม่บ้าน) มีสมาชิก จำนวน 30 คน พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม มีวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยที่พระอาจารย์เมื่อท่านมีโอกาสนี้จะไปสอนเรื่อง สรรพคุณของสมุนไพร ให้กับ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) และนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วไป พร้อมกันนี้ก็ได้มีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็ก ๆ ได้ซาบซึ้งในพระพุทธศาสนา มีระเบียบวินัย รักสามัคคี และสอดแทรกองค์ความรู้ด้านสมุนไพรไทยให้เขาได้ศึกษาไปด้วย เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าของสมุนไพรไทยอย่างแท้จริง เมื่อเขาเหล่านั้นได้เห็นคุณค่าของสมุนไพรไทย แล้วรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต “สมุนไพรไทยจะไม่สูญหายและจะยังคงอยู่ต่อไปตราบนานเท่าที่เราทุกคนยังคงเห็นคุณค่าของสมุนไพรไทย”

4.1.4.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม อธิบายให้ฟังว่า สมุนไพร คือ ของขวัญ และความมหัศจรรย์ที่ธรรมชาติมอบให้กับมวลมนุษยชาติ มนุษย์เรารู้จักใช้สมุนไพรในด้าน การบำบัดรักษาโรคตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการกล่าวขาน บันทึกเรื่องราว และใช้สืบทอดกันมา สมุนไพรเป็นยารักษาโรคที่ได้ตามธรรมชาติหาได้ง่าย ใช้รักษาได้ผลดี มีพิษน้อย และสมุนไพร หลายชนิด เราก็ใช้เป็นอาหารประจำวันอยู่แล้ว เช่น จิง ข่า กระเทียม ตะไคร้ กระเพรา เป็นต้น ชีวิตประจำวันเราผูกพันกับสมุนไพรทั้งในรูปของอาหารและเป็นยารักษาโรค พืชแต่ละชนิด จะมี คุณสมบัติ หรือสรรพคุณในการรักษาแตกต่างกันตามส่วนต่าง ๆ ของพืช ในตำรับยา นอกจาก พืชสมุนไพรแล้ว ยังอาจประกอบด้วยสัตว์และแร่ธาตุอีกด้วย เราเรียกพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุที่เป็น ส่วนประกอบของยานี้ว่า “เภสัชวัตถุ” พืชสมุนไพรบางชนิด เช่น เรว์ กระวาน กานพลู และ จันทน์เทศ เป็นต้น เป็นพืชที่มีกลิ่นหอม และมีรสเผ็ดร้อน ใช้เป็นยาสำหรับขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ พืชเหล่านี้ถ้านำมาปรุงอาหาร เราจะเรียกว่า “เครื่องเทศ” ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ พระอริการ สมศักดิ์ เทวธัมโม เริ่มต้นศึกษาคุณค่าแห่งอาณาภาพของสมุนไพรไทยอย่างจริงจัง และนี่คือจุดเริ่มต้น ของวิธีการเรียนรู้ของภูมิปัญญา

4.1.4.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหอมสมุนไพรของ พระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม สามารถสรุปได้ดังรูปที่ 4-4 ดังนี้

ภาพที่ 4-4 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของพระอริการสมศักดิ์ เทวธัมโม

4.1.5 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายประเสริฐ มาลาศรี

4.1.5.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายประเสริฐ มาลาศรี ได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย โดยการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ คือ คุณแม่ และญาติพี่น้อง โดยนายประเสริฐ มาลาศรี รู้จักและเรียนรู้ เรื่อง ตัวยาสมุนไพรจากป่า ตั้งแต่อายุเพียง 5-6 ขวบ เมื่อญาติพี่น้อง เจ็บป่วย คุณแม่ จะพาไปเก็บสมุนไพรในป่า นำมาปรุงยารักษาโรคเอง เมื่อมีอาการดีขึ้น จึงมีบอกเล่าต่อกันมา

4.1.5.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทยของ นายประเสริฐ มาลาศรี นั้น จะจัดเก็บความรู้ไว้โดยการจดจำไว้ในตัวของนายประเสริฐ มาลาศรี เอง (tacit knowledge) และมีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเผยแพร่ต่อไปในรูปของตำรา (explicit knowledge)

4.1.5.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายประเสริฐ มาลาศรี อธิบายให้ฟังว่า การที่จะเป็นแพทย์แผนโบราณ นั้นจะต้องเรียนรู้พื้นฐานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) เกณฑ์กรรม การปรุงยา หรือการประกอบยา หมายถึง การผสมตัวยา หรือเครื่องยาตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปเข้าด้วยกัน ตามที่กำหนดไว้ในตำรับยาโดยในการปรุงยา แพทย์ ต้องพิจารณาเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง คือ

- พิจารณาลักษณะของตัวยา
- พิจารณขนาดของตัวยา
- พิจารณาวิธีการปรุงยา

2) ต้องรู้จักยาชนิดใดใช้รักษาโรคอะไร เมื่อเราได้ศึกษาเรียนรู้และ เข้าใจสมมติฐานของโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ แล้วนำมาวินิจฉัย และตรวจโรคตามแบบวิธีคุณธาตุ และได้จัดยารักษาตามอาการ กำเริบ หย่อน พิจาร ตามธาตุในร่างกายของมนุษย์ ช่วยเหลือผู้ป่วยใน หมู่บ้านที่เป็นโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต เส้นเลือดในสมองตีบ เบาหวาน เมื่อได้รับการรักษาโรคและ อาการที่เป็นอยู่ก็ดีขึ้นตามลำดับ และก็หายเป็นปกติ

3) ต้องศึกษาเรียนรู้ชื่อของโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้ง 6 ประเภท อันได้แก่ โรคทางตา โรคทางหู โรคทางจมูก โรคทางลิ้น โรคทางกาย โรคทางใจ

4) ต้องศึกษาเรียนรู้จักยารักษาโรค ตามหลักวิชาการแพทย์แผนไทย ในหลักความรู้ 4 ประการ อันได้แก่ เกสซ์วัตถุ สรรพคุณเกสซ์ คณาเกสซ์ และเกสซ์กรรม

(1) เกสซ์วัตถุ หมายถึง วัตถุธาตุนานาชนิดที่นำมาใช้ประกอบเป็นยารักษาโรค จำเป็นต้องเรียนรู้ถึงลักษณะ ส่วนที่ใช้ ชนิดของวัตถุธาตุอ่อน แก่ เถ้า หรือใหม่ สด หรือแห้ง มีคุณภาพดีหรือไม่ดีอย่างไร ประเภทของเกสซ์วัตถุ จำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- พืชวัตถุ ได้แก่ พรรณไม้อื่นต่าง ๆ ที่เรานำมาปรุงเป็นยารักษาโรค ซึ่งต้องรู้จักส่วนต่าง ๆ ของพืชที่นำมาใช้เป็นยา เป็นต้นว่า ราก หัว ต้น กระพี้ แก่น มีรูป ลักษณะสี กลิ่น รส และชื่ออย่างไร
- สัตว์วัตถุ ได้แก่ สัตว์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งนำเอาร่างกาย หรืออวัยวะต่าง ๆ มาใช้ทำยารักษาโรค ต้องรู้จักส่วนที่จะนำมาใช้ทำเป็นยา เช่น หัว ตัว หาง ขน กระดูก เป็นต้น
- ธาตุวัตถุ ได้แก่ แร่ธาตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเอง หรือสิ่งที่ประกอบขึ้นจากแร่ธาตุ หรือสิ่งสังเคราะห์ขึ้น จำเป็นต้องรู้จักแร่ธาตุต่าง ๆ ว่าจะมีรูป สี กลิ่น รส มีชื่ออย่างไร

(2) สรรพคุณเกสซ์ คือ การรู้จักสรรพคุณของวัตถุที่จะนำมาใช้เป็นยารักษาโรค หลักสรรพคุณเกสซ์นี้ เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ท่านต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะตัวอย่างแต่ละอย่าง ถ้าไม่รู้สรรพคุณแล้วก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย ท่านอาจคิดว่าตัวยานี้มีอยู่มากมายจะจำได้อย่างไร นี่เป็นปัญหาของทุกท่าน มักจะคิดว่าตัวยามีสรรพคุณแก้อะไร ยากที่จะจำให้ได้ จึงขอแนะสิ่งที่ท่านต้องจดจำให้ได้ก่อน คือ “รสยา” ซึ่งรสของตัวยานี้จะแสดงถึงสรรพคุณของตัวยายารักษาโรค การรู้จักว่ายานี้มีสรรพคุณรักษาโรคอย่างไร สรรพคุณของตัวยาสมุนไพรแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับรสของสมุนไพรนั้น ๆ เพราะรสแต่ละรสจะมีสรรพคุณในการรักษาโรคต่างกัน ซึ่งเกสซ์กรต้องศึกษาให้รู้จักรสของยาให้ถ่องแท้ แล้วรสนั้นเองจะแสดงสรรพคุณทันที

(3) คณาเกสซ์ หมายถึง หมู่ยา กลุ่มยา เป็นภูมิปัญญาทางการแพทย์ของไทย ในการจัดตัวยา หรือเกสซ์วัตถุรวมกันไว้เป็นกลุ่มเป็นหมู่เป็นพวก เพื่อสะดวกในการจดจำ หรือสะดวกในการเขียนสูตรยา ตัวยาที่เข้าพวกกัน

4.1.5.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

นายประเสริฐ มาลาศรี กล่าวว่า การที่จะศึกษาเรื่อง การแพทย์แผนโบราณ จะต้องศึกษาเรียนรู้สาเหตุของโรคต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องเรียนรู้องค์ประกอบเบื้องต้นของมนุษย์และเป็นสาเหตุของโรคให้เข้าใจเสียก่อน ได้แก่ ธาตุดิน (ปถวิธาตุ) ธาตุน้ำ (อาโปธาตุ) ธาตุลม (วาโยธาตุ) และธาตุไฟ (เตโชธาตุ)

1) ธาตุดิน (ปถวิธาตุ) เป็นองค์ประกอบของร่างกายที่มีลักษณะเป็นของแข็ง มีความคงรูป หมายถึง อวัยวะที่ประกอบกันเป็นร่างกาย แขนไทยแบ่งอวัยวะของร่างกายที่อยู่ในประเภทธาตุดินออกเป็น 20 อย่าง อาทิ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เส้นเอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไข้ใหญ่ ไข้น้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า เยื่อในสมอง

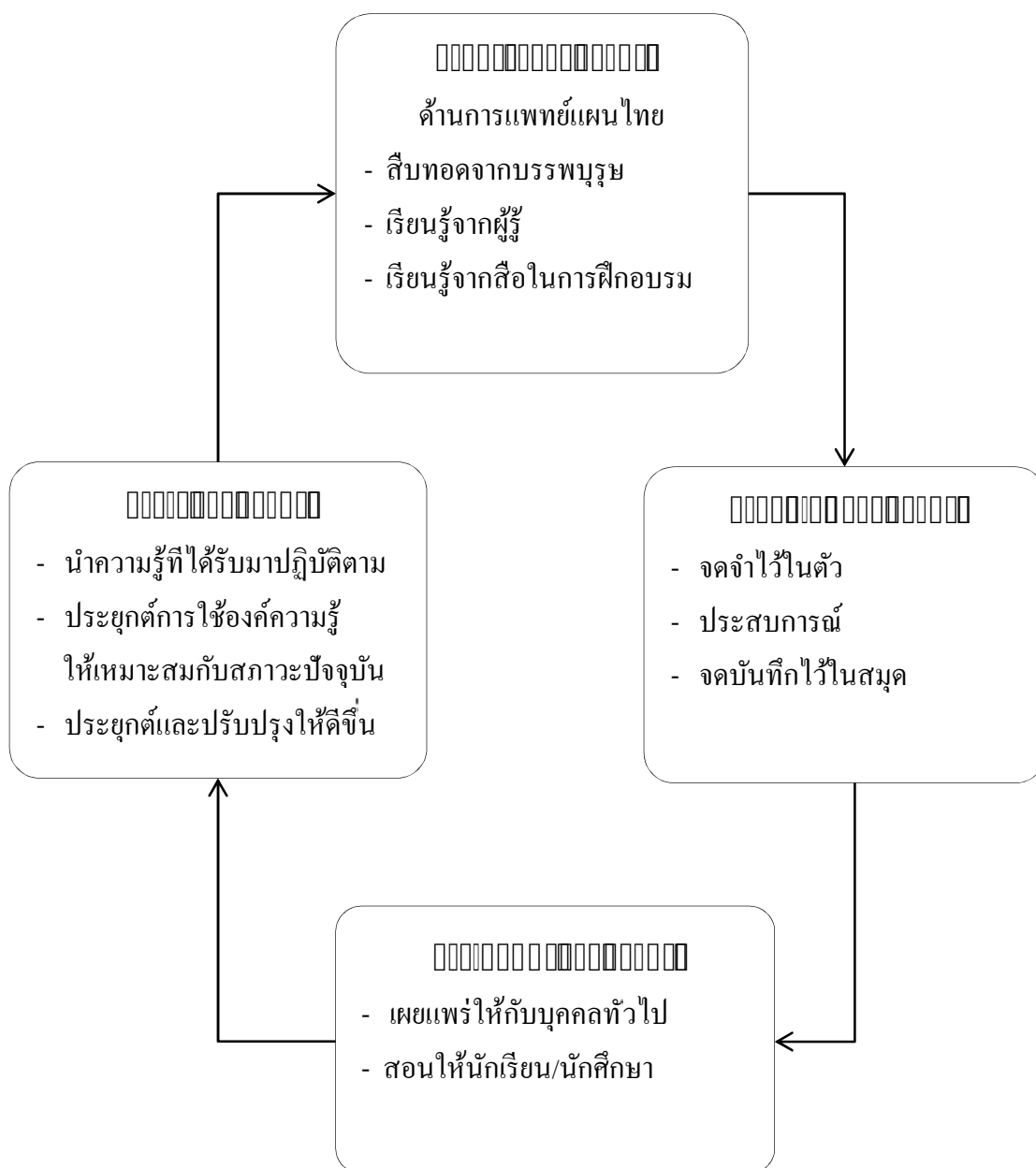
2) ธาตุน้ำ (อาโปธาตุ) เป็นองค์ประกอบของร่างกายที่มีลักษณะเป็นน้ำ เป็นของเหลว มีคุณสมบัติไหลไปมา ซึมซับไปในร่างกาย ทำให้อ่อนตัว เป็นตัวกลางที่ทำให้สิ่งต่าง ๆ ไหลเวียนไปได้ ธาตุน้ำในร่างกายแบ่งออกเป็น 12 อย่าง อาทิ น้ำดี เสมหะ หนอง เลือด เหงื่อ น้ำตา น้ำลาย น้ำมูก น้ำปัสสาวะ

3) ธาตุลม (วาโยธาตุ) เป็นองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต มีลักษณะเคลื่อนไหวได้ มีคุณสมบัติคือ ความเบาเป็นสิ่งที่มีพลัง ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหว เดิน นั่ง นอน กู้เหยียดได้ ธาตุลมย่อมอาศัยธาตุดินและธาตุน้ำเป็นเครื่องนำพาพลัง และขณะเดียวกัน ธาตุลมพยุ้งดินและทำให้น้ำเคลื่อนไหวไปมาได้ ธาตุลมที่สำคัญมี 6 ประการ จัดเป็นธาตุลมภายใน ได้แก่

- ลมพัดจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน
- ลมพัดจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
- ลมพัดอยู่ในท้องนอกลำไส้
- ลมพัดในกระเพาะอาหาร และลำไส้
- ลมพัดทั่วร่างกาย
- ลมหายใจเข้าออก

4.1.5.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายประเสริฐ มาลาศรี จะเห็นได้จากรูปที่ 4-5 ดังนี้

ภาพที่ 4-5 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายประเสริฐ มาลาศรี

4.1.6 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายสุจริต อินทะกนก

4.1.6.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายสุจริต อินทะกนก ได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่มาจากการฝึกฝนด้วยตนเอง คิดสร้างสรรค์ได้เองจนเกิดความชำนาญ จากนั้นจึงมาฝึกฝนทักษะการเขียนภาพแบบมืออาชีพจากอาจารย์นิรันดร์ ทองหล่อ นั่นคือ การเรียนรู้จากผู้รู้และสื่อต่าง ๆ

องค์ความรู้ด้านการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังของ นายสุจริต อินทะกนก เริ่มจากการเขียนป้ายโฆษณาทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนป้ายโฆษณาประจำโรงพยาบาลนคร ต่อมาเมื่อมีการโรงพยาบาลนครชลบะลือ นายสุจริต อินทะกนก จึงหันมาจ้างงานเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่าง ๆ ทั้งในเขตอำเภอบึงสามพัน หนองไผ่ วิเชียรบุรี และศรีเทพ

4.1.6.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนัง ของนายสุจริต อินทะกนก ส่วนใหญ่จะจัดเก็บความรู้ไว้กับตัวเอง คือ การมีพรสวรรค์ (gift) เป็นส่วนตัว จึงเป็นความรู้แบบ tacit knowledge และมีการจดบันทึกเอาไว้เป็นบางส่วนเท่านั้น (explicit knowledge)

4.1.6.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

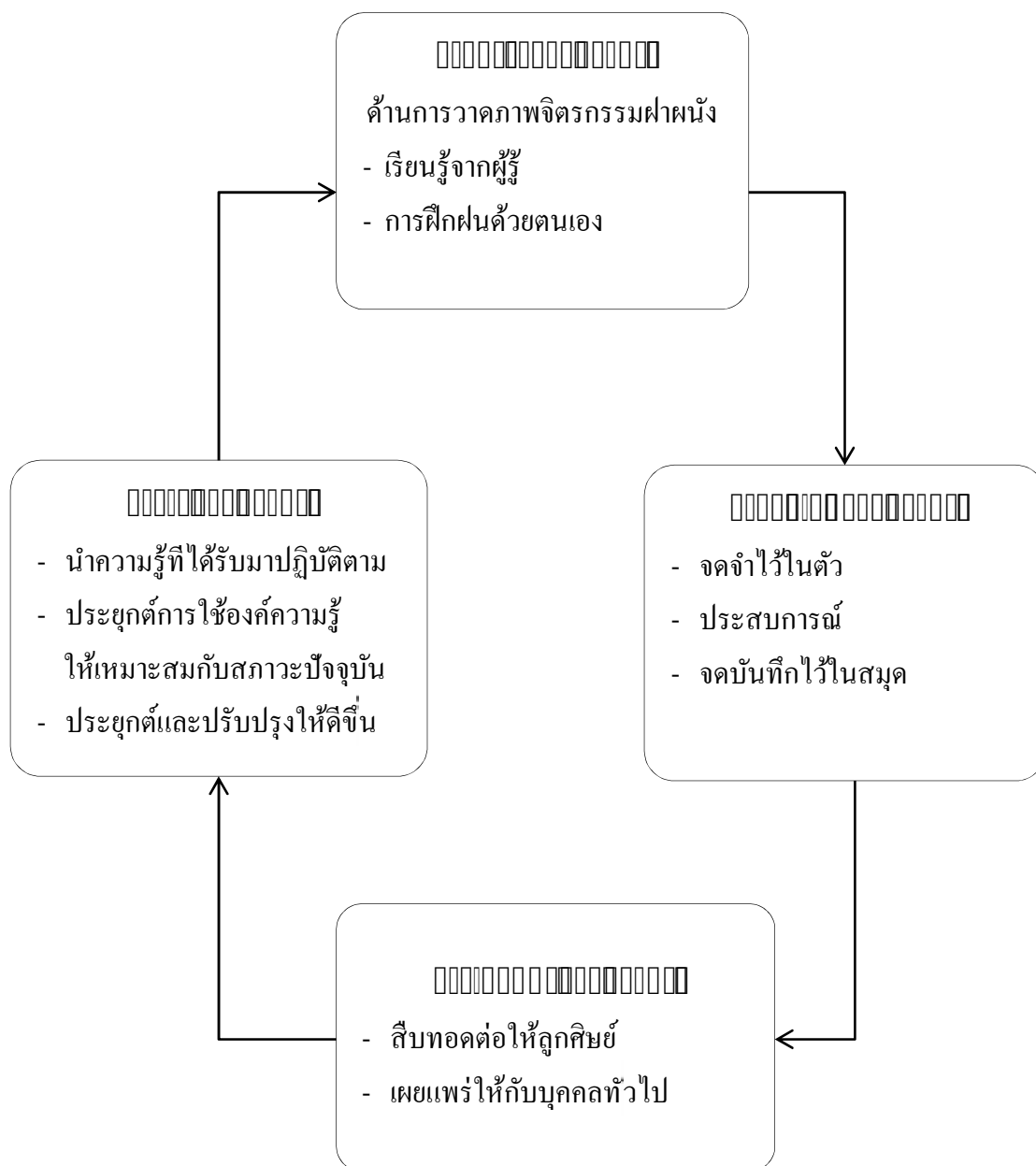
นายสุจริต อินทะกนก ได้พยายามถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ลูกศิษย์คนหนึ่งใช้เวลาถ่ายทอดเป็นเวลาประมาณ 1 ปี และในปัจจุบันนายสุจริต อินทะกนก ยังคงทำงานด้านนี้อยู่อย่างต่อเนื่อง สำหรับในเรื่องของการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้ นายสุจริต อินทะกนก มีความเห็นว่า “งานด้านนี้เป็นงานที่อาศัยใจรักเป็นหลัก จึงอยากจะถ่ายทอดให้กับผู้ที่มิใช่รักและสนใจงานด้านนี้จริง ๆ ก็ยินดีจะถ่ายทอดวิชาที่มีให้”

4.1.6.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

นายสุจริต อินทะกนก เล่าว่าในอดีตหลายสิบปีก่อน กิจการเขียนป้ายโฆษณาตามโรงพยาบาลนครมีความเจริญรุ่งเรืองมาก ครั้งต่อมากิจการโรงพยาบาลนครเริ่มชลบะลือเนื่องจากมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา หลังจากนั้นจึงได้ยึดอาชีพเขียนป้าย รับงานเขียนภาพเหมือนทุกชนิด ทั้งในพื้นที และนอกพื้นที่ โดยเฉพาะผลงานหลักที่รับงานเขียนเป็นประจำ คือ งานจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดอภัยนุรักษ์ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ วัดไผ่ขวาง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ วัดยางงาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ วัดค่ายลูกเสือ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ วัดบรรพตาราม (วัดใต้) อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ และวัดชัยสมอทอด (วัดเหนือ) อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

4.1.6.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายสุจริต อินทะกนก จะเห็นได้จากรูปที่ 4-6 ดังนี้

รูปที่ 4-6 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายสุจริต อินทะกนก

4.1.7 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย

4.1.7.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย อดีตอาจารย์สอนวิชาภาษาไทย และ นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรม (ท้องถิ่น) มาจากการศึกษาเล่าเรียนวิชาภาษาไทยมาโดยตรง ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี จนถึงระดับ ปริญญาโท ประกอบกับความสนใจใฝ่รู้ หมั่นศึกษาค้นคว้าอยู่บ่อย ๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติการภาคสนาม (ของจริง) ทำให้รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย สังสมองค์ ความรู้ด้านวรรณกรรมท้องถิ่น และเป็นนักวิชาการอิสระอย่างเต็มความภาคภูมิ

4.1.7.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย เป็นผู้มีความรู้ระดับผู้เชี่ยวชาญ ด้านวรรณกรรม ดังนั้นความรู้ของท่าน จึงเป็นความรู้ที่มีการจดบันทึกและมีการถ่ายทอดต่อ (explicit knowledge) ดังจะเห็นได้จากผลงานเขียนหนังสือและงานวิจัยเชิงวิชาการมากมายหลายชิ้น ของท่าน

4.1.7.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

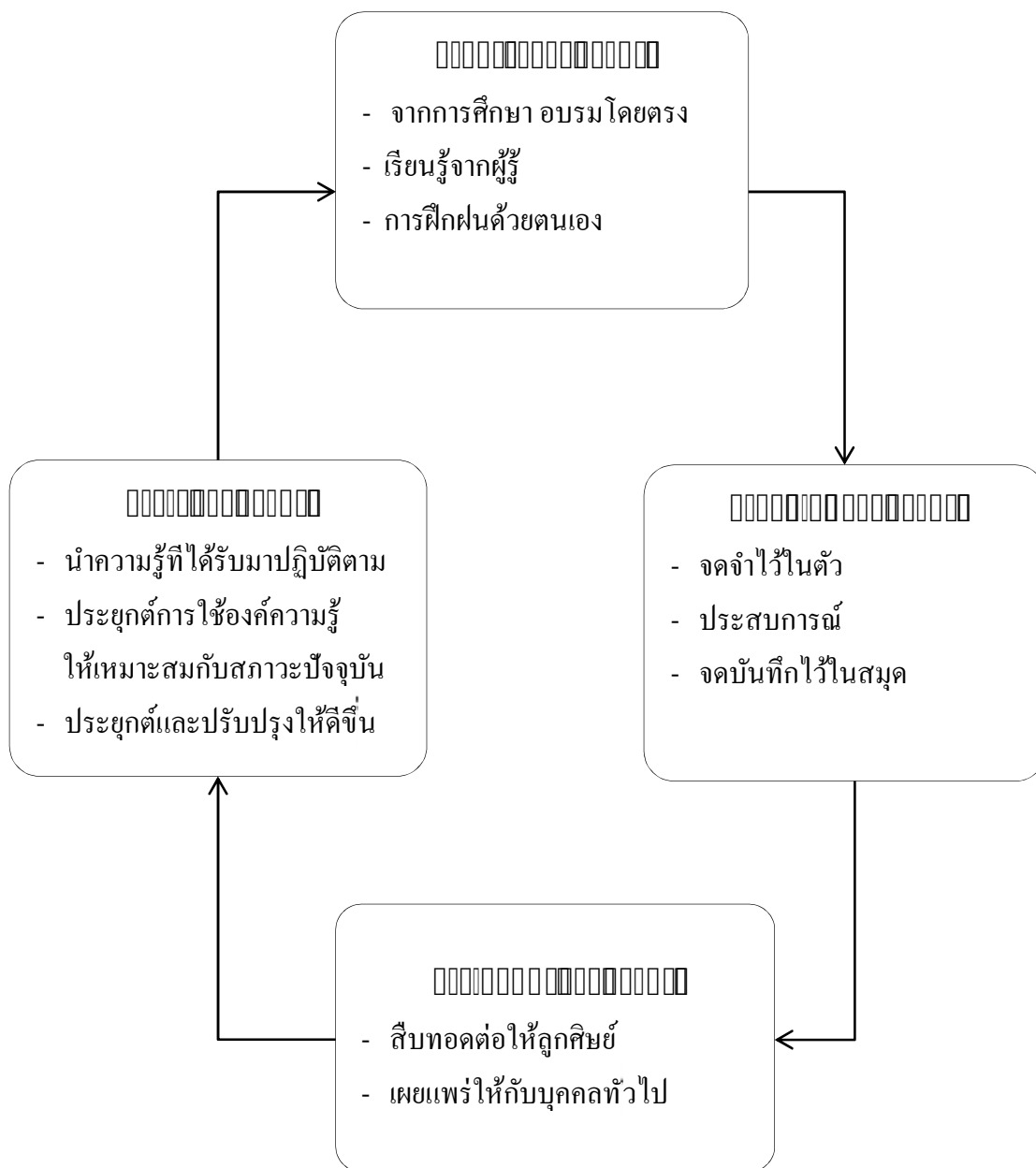
รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย ใช้วิธีการเผยแพร่/ถ่ายทอดความรู้ หลากหลายรูปแบบ เช่น ใช้นิทานไปใช้ในการแสดงละคร การวิจัยเผยแพร่องค์ความรู้ การสืบสาน ต่อวัฒนธรรม การเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ รวมทั้งการเรียนการสอนนักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน และกลุ่มชมรมข้าราชการเกษียณอายุ

4.1.7.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย มีความสามารถพิเศษในการนำองค์ ความรู้ด้านวรรณกรรมมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลายมิติ เช่น การสื่อสารโดยใช้ละคร การละเล่น พื้นบ้าน การวิจัยและพัฒนา การใช้สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การใช้องค์กรชุมชน ชมรม กลุ่มต่าง ๆ ในการถ่ายทอดแนวคิด ทศนะ และความรู้ของท่าน นอกจากนี้ยังมีการจัดรายการเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่บ่อย ๆ ในนามกิจกรรมของชมรมข้าราชการเกษียณอายุ และชมรมผู้สูงอายุ

4.1.7.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ รองศาสตราจารย์ คมคาย หมีนสาย จะเห็นได้จากรูปที่ 4-7 ดังนี้

ภาพที่ 4-7 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของรองศาสตราจารย์ คมคาย หมื่นสาย

4.1.8 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายทองหล่อ สุวรรณทอง

4.1.8.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายทองหล่อ สุวรรณทอง ได้รับความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจากการคิดสร้างสรรค์ได้เอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากผู้รู้ และจากสื่อต่าง ๆ โดยนายทองหล่อ สุวรรณทอง เล่าให้ฟังว่า ตัวท่านมีความสนใจเรื่องการประพันธ์เพลงมานานแล้ว ตั้งแต่ตอนหนุ่ม ๆ เริ่มต้นโดยการประพันธ์เพลงเชิรกีพาของโรงเรียนบ้านโคกปรัง ในระยะแรก ๆ ก็ใช้ทำนองเพลงเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่มาแต่งเนื้อเพลงใส่เข้าไปใหม่ แต่ภายหลังเริ่มมีความชำนาญมากขึ้น จึงแต่งเพลงขึ้นใหม่ทั้งหมด ทั้งเนื้อร้องและทำนอง ที่เป็นของตัวเอง เพลงแรกที่ท่านประพันธ์ขึ้นและมอบให้เป็นเพลงประจำโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอวิเชียรบุรี คือ โรงเรียนนิคมศิลป์อนุสรณ์ คือ เพลง “เพชรวิเชียรบุรี” เพลงที่โด่งดังมาก คือ เพลงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่จัดขึ้นในวันที่ 25 มกราคม ทุก ๆ ปี คือ งานแสดงแสง สี เสียง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช วิเชียรบุรี ร่วมกับวัฒนธรรมอำเภอวิเชียรบุรี และล่าสุดได้แต่งเพลงมาร์ช ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จนได้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยในความสามารถ

4.1.8.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายทองหล่อ สุวรรณทอง ส่วนใหญ่จะจัดเก็บความรู้ไว้โดยการจดจำไว้ในตัวท่านเอง (tacit knowledge) และมีการจดบันทึกเอาไว้อย่าง (explicit knowledge)

4.1.8.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

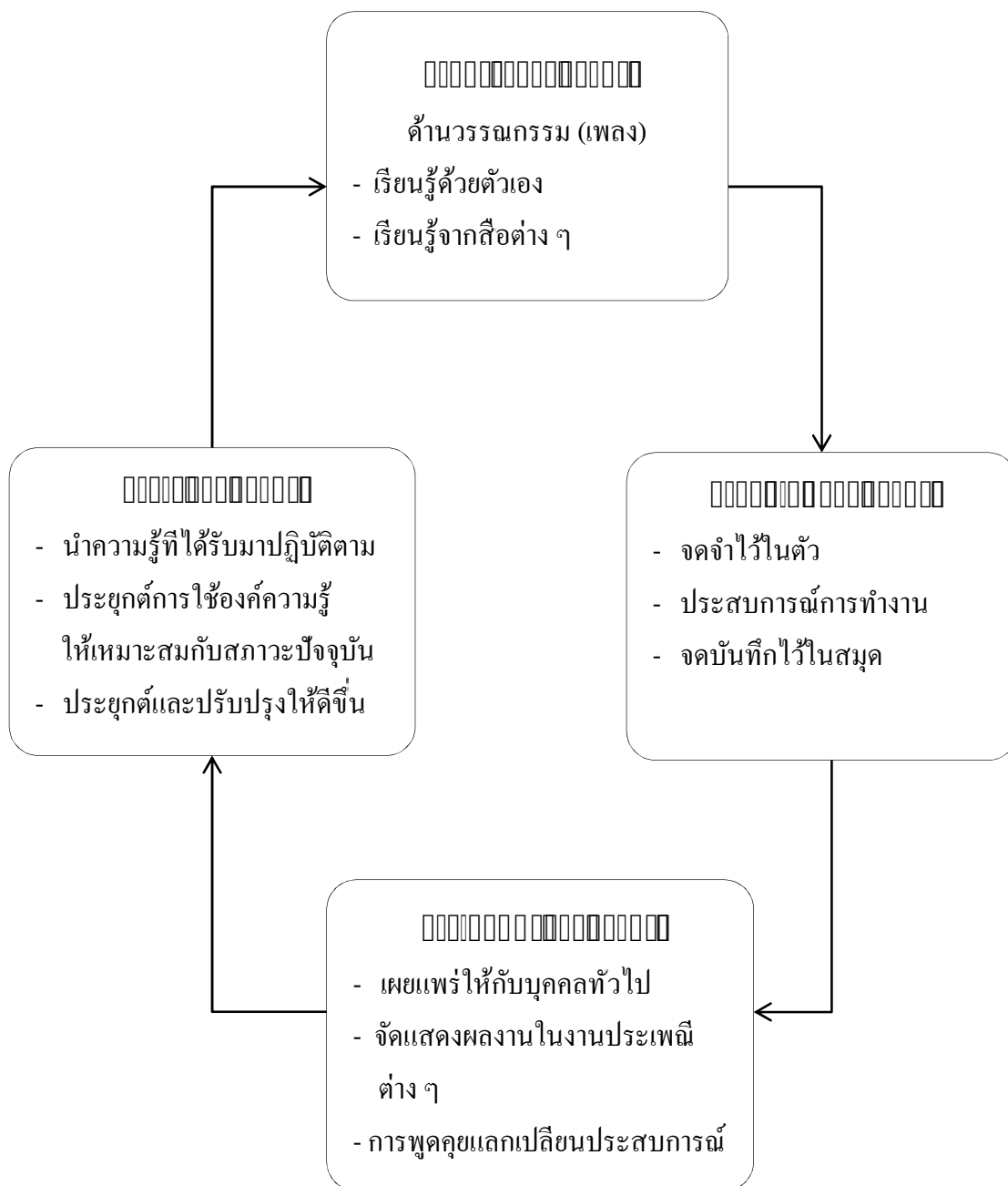
นายทองหล่อ สุวรรณทอง ใช้วิธีการเผยแพร่ผลงานโดยการคัดเลือกผลงานที่โดดเด่นของท่านไปแสดงให้ดู ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ทำหนังสือเชิญมา นอกจากนี้ นายทองหล่อ สุวรรณทอง ยังเผยแพร่ผลงานเพลงที่ท่านประพันธ์ขึ้นมา ออกเผยแพร่ในรูปของแผ่นซีดีอีกด้วย

4.1.8.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

นายทองหล่อ สุวรรณทอง ได้ประพันธ์เพลงไว้ประมาณ 2,000 กว่า เพลง จนได้รับโล่ เกียรติบัตร วุฒิบัตร หนังสือยกย่อง ชมเชยมากมาย นอกจากนี้ท่านยังได้ใช้เวลาว่างแต่งเพลงให้โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี มีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงมาร์ช ในปัจจุบันท่านได้จดลิขสิทธิ์เพลงทุกท่านของท่าน แล้วออกเป็นแผ่นซีดี เพื่อให้เปิดฟังเพื่อเพลิดเพลินใจ

4.1.8.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายทองหล่อ สุวรรณทอง จะเห็นได้จากรูปที่ 4-8 ดังนี้

ภาพที่ 4-8 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายทองหล่อ สุวรรณทอง

4.1.9 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายวิรุทธ วงศ์อ้อย

4.1.9.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีจุดเริ่มต้นตามที่นายวิรุทธ วงศ์อ้อย บอกเล่าว่า เริ่มจากการที่มีความสนใจศึกษาอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ทั่ว ๆ ไป ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษา เพราะที่โรงเรียนมีห้องสมุดขนาดใหญ่ มีหนังสือมาก ชอบวาดภาพประวัติศาสตร์ จำได้ว่าภาพแรก ๆ ที่วาดตามหนังสือคือ ภาพสี 3 พ่อขุน (ราม/เม็งรายณ์/จำเมือง) ศึกษาจากดักศิลาเมืองลพบุรี เป็นครูวิชาการกลุ่มๆ เขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน/อ่านประกอบ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.) เรื่อง พ่อขุนผาเมืองวิรุทธศรีเมืองราด เพชรบูรณ์อัญมณีแห่งหุบเขา 35 ประวัติหมู่บ้านกิ่งอำเภอวังโป่ง วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านกิ่งอำเภอวังโป่ง

4.1.9.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ส่วนใหญ่จะจัดเก็บความรู้ไว้กับตัวเอง (tacit knowledge) และมีการจัดทำเป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ เผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ (explicit knowledge)

4.1.9.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายวิรุทธ วงศ์อ้อย มีผลงานรวบรวมและเรียบเรียงผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ มากมายหลายชิ้น ตัวอย่างเช่น

- หนังสือประวัติหมู่บ้าน 11 อำเภอ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ (พิมพ์ 700 ชุด ๆ ละ 11 เล่ม/อำเภอ) ได้รับการติดต่อให้เขียนหนังสือ “อุตสาหกรรมศิรีเพชรบูรณ์” ศึกษาค้นคว้าประวัติบุคคลสำคัญ และสร้างคุณประโยชน์แก่จังหวัดเพชรบูรณ์ (จำนวน 300 คน) รวบรวมประวัติวัด/พระประธาน ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ (10 วัด) รวบรวมประวัติแหล่งเรียนรู้ 14 จุดท่องเที่ยวเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
- รวบรวมประวัติ/ภาพ และทำเนียบเจ้าเมือง/ผู้ว่าราชการจังหวัด ทำเนียบปลัดจังหวัดเพชรบูรณ์ ดัดไว้ในศาลากลาง/ห้องประชุม
- ศึกษารวบรวมประวัติ พระราชกรณียกิจ ในหลวง เสด็จฯ เพชรบูรณ์ ตั้งแต่ปี 2539 เผยแพร่คนแรก ค้นพบว่าเสาหลักเมืองเพชรบูรณ์ เป็นศิลาจารึก พบว่า พระแก้วมรกต ได้อัญเชิญมาประดิษฐาน ณ เพชรบูรณ์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2487-2489) เป็นผู้สร้างหนังสือ พ่อขุนผาเมืองวิรุทธศรีนอกประวัติศาสตร์เมืองราด และจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้สร้างนครบาล และเขียนบทความด้านประวัติศาสตร์ของเมืองเพชรบูรณ์อื่น ๆ

4.1.9.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

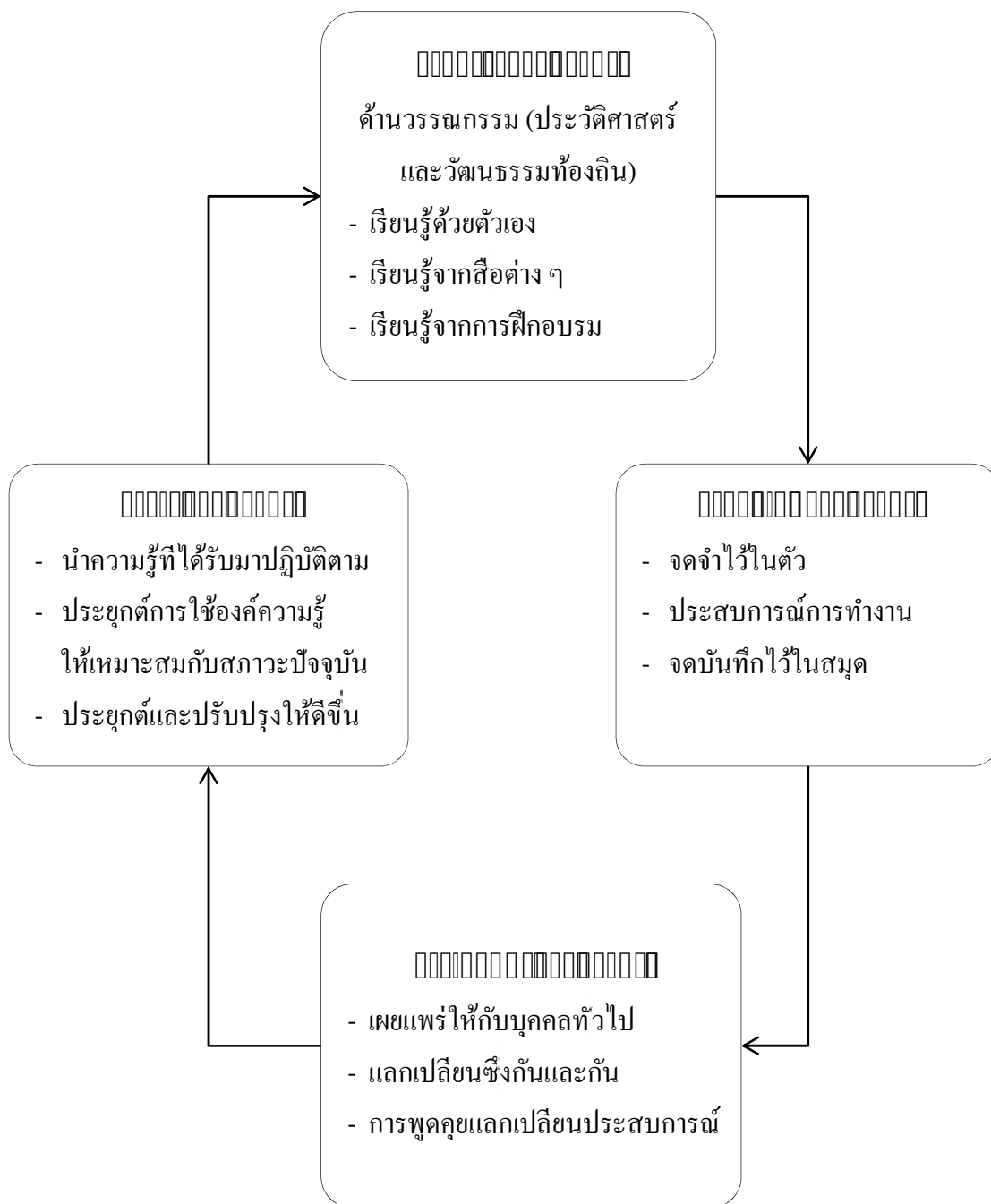
ปัจจุบันนายวิรุทธ วงศ์อ้อย เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสภาวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม ของเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ (ผู้อำนวยการ หอจดหมายเหตุเพชรบูรณ์ หอโบราณคดีเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย) ผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เขียนบทความวิชาการด้านประวัติศาสตร์ของ นสพ.ท้องถิ่น เป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบูรณ์

การมีตำแหน่งที่ปรึกษาทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ นายวิรุทธ วงศ์อ้อย มีโอกาสเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และปัจจุบัน นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่เป็นประจำ

4.1.9.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายวิรุทธ วงศ์อ้อย จะเห็นได้จากรูปที่ 4-9 ดังนี้

ภาพที่ 4-9 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายวีรยุทธ วงศ์อู๋

4.1.10 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายนเรศ โพศรีจันทร์

4.1.10.1 การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายนเรศ โพศรีจันทร์ ได้รับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านเรื่องเล่า และการเข้าทรงมาโดยครอบครัว ตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ โดยนายนเรศ โพศรีจันทร์ เล่าให้ฟังว่า ขน้อย (หมายถึง ตัวข้าพเจ้า) และครอบครัวตลอดจนเชื้อแนวคันตระกูลของขน้อยได้ดำรงอยู่ในจารีต ประเพณีอันดีงามของไทยลุ่ม ได้มีการแต่งแปลงตามฮีตคองโบราณสืบต่อกันมาหลายรุ่น กล่าวคือ คันตระกูลของขน้อยได้มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อเจ้านาย และพุทธศาสนาโดยตลอด เชื้อแนวของขน้อยเป็นคาบเจ้าพ่อเจ้านาย และเป็นพ่อกวนจำด้วยกันทั้งหมดทั้งสองก่าสองฝ่าย อันได้แก่ แม่ของขน้อย ยายหม่อน เป็นคาบเจ้าพ่อ ตาหม่อนเป็นพ่อกวนจำ ฝ่ายพ่อของขน้อยย่าหม่อนเป็นคาบเจ้าพ่อเมืองลาว ปู่หม่อนเป็นคาบเจ้าพ่อหมอลำ ขน้อยนี้จึงได้รับรู้เห็นในสิ่งต่าง ๆ และได้รับการสอนแต่งแปลงตามฮีตมาจากชุมชนเพิ่นที่เคยได้ปฏิบัติมาแต่โบราณ แต่ขน้อยก็ไม่ได้ให้ความสนใจอะไรกับเรื่องเหล่านี้มากนัก เพราะยังอยู่ในวัยเด็ก จนกระทั่ง ขน้อยได้เป็นผู้ถูกเลือกจากเจ้าพ่อ จับจองเอาเป็นคาบโครงของเพิ่นตั้งแต่อายุได้ 5 ปี ยายของขน้อยก็ได้ขึ้นขันดอกไม้ขอและไถ่ถอน เจ้าพ่อไว้ยัง ไม่อยากให้เป็นคาบ เพราะยังเป็นเด็กอยู่ อีกอย่างคือ ขน้อยเองและครอบครัว ไม่อยากให้เป็นพยายามหลีกหนี และปฏิเสธมาโดยตลอด

จึงสรุปได้ว่า นายนเรศ โพศรีจันทร์ ได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวทาง วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย เชื้อสายลาว มาจากบรรพบุรุษและญาติพี่น้อง ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก รวมถึงนำความรู้ที่ได้รับจากหลาย ๆ แหล่งมาประยุกต์รวมกัน เพื่อนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสภาพ พื้นที่และสถานการณ์

4.1.10.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนายนเรศ โพศรีจันทร์ ส่วนใหญ่จะจัดเก็บความรู้ไว้โดยการจดจำไว้ในตนเอง (tacit knowledge) โดยไม่ได้มีการจดบันทึก หรือตีพิมพ์เผยแพร่แก่คนทั่วไป (explicit knowledge) เพราะเป็นเรื่องความเชื่อส่วนบุคคล ดังที่ นายนเรศ โพศรีจันทร์ เล่าให้ฟังถึงจุดเริ่มต้นของการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านการทรงเจ้าไว้ ตอนหนึ่งว่า “ตอนนั้นขน้อยอายุได้ประมาณ 4-5 ปี ได้มีอาการเป็นไข้ ตัวร้อน ไข้สูงมากจนมีอาการชักกระตุก พุดจาไม่ได้สติ ละเมอ กลัวไปต่าง ๆ นานา จนต้องไปตามหมอประจำหมู่บ้าน มาฉีดยาให้แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น ทำให้เป็นหนักไปกว่าเดิม พาไปหาหมอที่โรงพยาบาลตรวจอาการ กลับไม่เป็นอะไรเลย ตัวไม่ร้อน ไข้ไม่มี ชักกระตุกก็หายจนกลับบ้านมาเฉย ๆ พอมาถึงบ้านอาการ เหล่านั้นก็กลับมาอีกยังเป็นหนักไปกว่าเดิม จนยายต้อง จัดยาเย็นที่เป็นยาสมุนไพรโบราณให้ดื่ม ไข้จึงลดลง แต่ก็ไม่หายขาด อาการเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนตัว ขน้อยผอมโซ เนื่องจากกินอะไรไม่ค่อยได้

มีแต่นอนกับนอน ขาขยับน้อยจึงต้องเอาขันคอกไม้ไปขึ้นหิ้งหอเจ้าพ่อและเชิญเจ้าพ่อลงสรงหาซื้อหาวิธีแก้ไข จนได้เรื่องราว เจ้าพ่อจะจับจองเอาเป็นคาบโครงแทนต้นตระกูลตามเชื้อสายที่เคยเป็นมา วันหนึ่งเจ้าพ่อมาเข้าเทียมขยับแล้วออกปากเอง (เข้าทรงบอก) ถ้าอยากหายคืนนั้น อย่าฝืน ยอมรับเป็นคาบโครงของเพียน เพราะเจ้าพ่อเพียนเลือกแล้ว ขนน้อยต้องยอมรับเป็นคาบ และแต่งแปลงตามฮีดคองของเจ้าพ่อในที่สุด แต่ก็มีบางอย่างที่ได้ขอไว้เกี่ยวกับเรื่องแต่งแปลงของเจ้าพ่อเนื่องจากความไม่พร้อม”

4.1.10.3 การเผยแพร่องค์ความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายนเรศ โพศรีจันทร์ มีประสบการณ์เรื่อง การทรงเจ้า และแสวงหาความรู้ ประเพณีความเชื่อท้องถิ่นของชาวพื้นเมืองที่มีเชื้อสายลาว เช่น ฮีดและคอง หรือฮีดสิบสอง (บุญเดือนสิบสอง) และถ่ายทอดความรู้ การอบรมสั่งสอน ให้ชาวบ้านดินนั้นทำบุญและสร้างควมดีมาเป็นเวลาประมาณ 23 ปี นับตั้งแต่จบการศึกษามาแล้ว

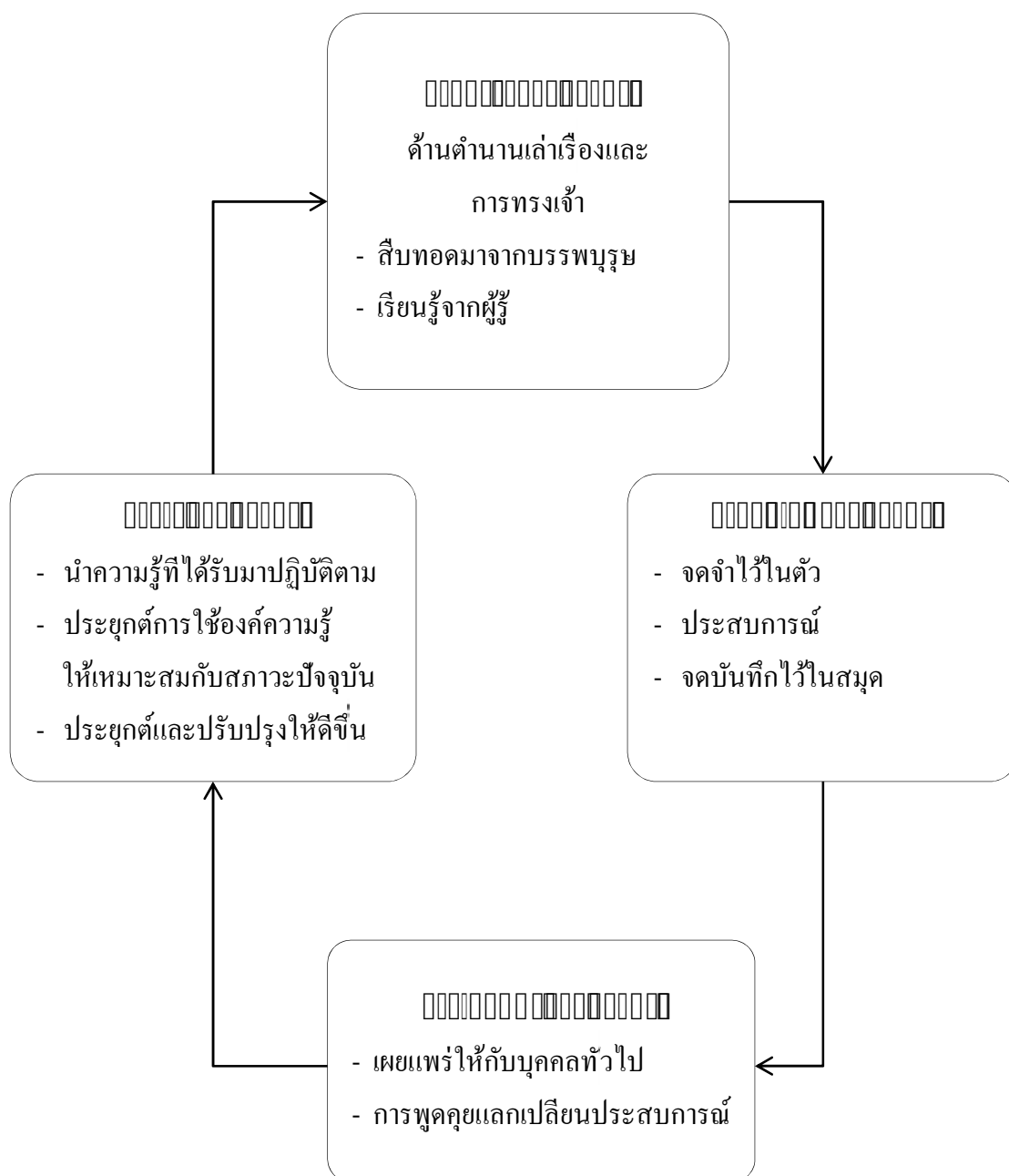
นอกจากนี้ นายนเรศ โพศรีจันทร์ ได้สร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้เคารพเลื่อมใสประเพณีโบราณกับชุมชนท่ากกตาล ในเขตเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยร่วมกันจัดประเพณีแห่ปราสาทผึ้งร่วมกันระหว่าง 2 ชุมชน (วังบาลและท่ากกเขา) เป็นประจำทุกปี

4.1.10.4 การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

นายนเรศ โพศรีจันทร์ มีความสามารถพิเศษในด้านการจดจำตำนานเรื่องเล่าสืบทอดมาจากอดีต จึงสามารถอธิบายขยายความให้คนทั่วไปได้เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวหลวงพระบางให้เป็นที่รู้จัก ในปี พ.ศ.2558 จึงได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่ทรงภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี และความเชื่อ (เข้าทรง) จนเป็นที่รู้จักของชาวบ้านใกล้เคียง และท้องถิ่นอื่น ๆ

4.1.10.5 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายนเรศ โพศรีจันทร์ สามารถสรุปได้ดังรูปที่ 4-10 ดังนี้

ภาพที่ 4-10 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ นายนเรศ โพศรีจันทร์

4.2 ปัญหาในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัด

ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัด เพชรบูรณ์ และการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีปัญหาในการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 ปัญหาในการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2.1.1 ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่มีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้โอกาสในการสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาใหม่จากการต่อยอดองค์ความรู้เดิมของปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ทำได้น้อย

4.2.1.2 กระบวนการสังสมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องใช้ระยะเวลาสังสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตการได้รับองค์ความรู้มาจากอาจารย์ของปราชญ์ชาวบ้านรุ่นใหม่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาเรียนรู้อีกนานกว่าจะมีองค์ความรู้เท่ากับอาจารย์ของตัวเอง เช่น ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ศิลปะการแสดงมโนราห์ และศิลปะการแสดงหนังตะลุง เป็นต้น

4.2.1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ยังเข้ามามีบทบาทน้อยในการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานที่ผ่านมามีเพียงการสนับสนุนงบประมาณแต่ยังไม่ได้ดำเนินการในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่คนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2.1.4 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการต่อยอดทางความคิดในการพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2.2 ปัญหาในการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2.2.1 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะเป็นองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวของปราชญ์ชาวบ้าน ไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

4.2.2.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในรูปแบบลายลักษณ์อักษร มีเพียงส่วนน้อย และไม่ละเอียด การจะนำองค์ความรู้ที่อยู่ในหนังสือมาใช้งานจะไม่สามารถดำเนินการได้โดยตรง ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวปราชญ์ชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งมารวมกัน จึงจะสามารถใช้งานได้ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรส่วนใหญ่จะเป็นตำรายาสมุนไพร ตำราคาถาหมอลำต่าง ๆ ตำรามนต์พิธีต่าง ๆ ตำราโหราศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเอกสารจำพวกนี้ปราชญ์ชาวบ้านแต่ละคนจะเก็บไว้เป็นความลับจะเปิดเผยวิธีการใช้งานให้เฉพาะคนที่อยู่ใกล้ชิดเครือญาติหรือศิษย์รักเท่านั้น

4.2.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายไปจากท้องถิ่น

4.2.3 ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2.3.1 การสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางประเภท เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย มีการสืบทอดกันในวงจำกัด

4.2.3.2 การหวงวิชาของปราชญ์ชาวบ้าน ไม่มีการถ่ายทอดความเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันความรู้รั่วไหลไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่ต้องการให้รู้ จะมีการถ่ายทอดแบบปากเปล่า ให้เฉพาะกับลูกศิษย์หรือเครือญาติที่สนิทชิดเชื้อกันเท่านั้น ทำให้การเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในวงจำกัด

4.2.3.3 เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นมองว่าเป็นเรื่องเก่า คร่ำครึ ล้าหลัง ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่สนใจรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษหรือจากปราชญ์ชาวบ้าน

4.2.3.4 องค์การบริหารส่วนตำบลและจังหวัด ไม่มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่น และคนภายนอกท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ ยังไม่มีการจัดทำเป็นหนังสือหรือวารสารเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์ ในปัจจุบันมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์เป็นครั้งคราว เช่น การจัดงานประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น

4.2.4 ข้อมูลด้านสุขภาพ

4.2.4.1 ขาดความเชื่อถือ เชื่อมั่นในภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันมีวิทยาการสมัยเข้ามามากมาย ทำให้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลาย ๆ ด้าน ได้ถูกละเลย ไม่ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย ที่คนรุ่นใหม่บางกลุ่ม ไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มั่นใจว่าจะสามารถรักษาโรคหายได้ มีความปลอดภัยหรือไม่

4.2.4.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ยังเข้ามามีบทบาทน้อยในการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ เช่น การสมุนไพรไทย การรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วยกรแพทย์แผนไทย เป็นต้น

ในการดำเนินการอย่างไร มีแผนที่ในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างไร โดยคณะทำงานในการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นควรจะประกอบด้วยบุคลากรจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานแบบบูรณาการ ประกอบด้วย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ
- 3) สำนักงานพัฒนาการชุมชนอำเภอ
- 4) สำนักงานเกษตรอำเภอ
- 5) โรงเรียนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
- 6) ผู้นำท้องถิ่น
- 7) ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน

4.3.1.2 การสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ (knowledge creation and acquisition) จากกระบวนการในขั้นตอนการค้นหาองค์ความรู้ (knowledge identification)

ทำให้ทราบว่า ภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านใดบ้าง มีการกระจายกันอย่างไร เพื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะได้ดำเนินการรวบรวมและจัดหมวดหมู่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็นด้านต่าง ๆ และสามารถกำหนดมาตรการในการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ง่าย เช่น

- 1) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้สถานที่คือบ้านของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วมาผนวกกับองค์ความรู้ของแต่ละคน ก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใหม่ หรือเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม
- 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นรักความเป็นท้องถิ่น เห็นความสำคัญและมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) จัดให้มีเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานของคนในท้องถิ่น
- 4) จัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่และปรับปรุงองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น หรือฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไปให้ฟื้นคืนกลับมาอยู่กับท้องถิ่นอีกครั้ง

5) จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียด คือ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนที่การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.2.1 การจัดองค์ความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization)

หลังจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ศึกษาถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ทั้งหมดก็ประเภท มีปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นก็คน แต่ละคนมีกระบวนการสร้างและสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างไร ในขั้นตอนนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องดำเนินการจัดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบ สามารถค้นหา และนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์ได้ การจัด องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบอาจจัดทำเป็นสารบัญและจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้สามารถทำได้ง่าย และมีความรวดเร็ว โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการดำเนินการดังนี้

1) จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดคือ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนที่การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เป็นต้น

2) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจกเก็บเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.2.2 การประมวลและกลั่นกรององค์ความรู้ (knowledge codification and refinement)

นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีการประมวลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้อยู่ในรูปแบบภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้หลายลักษณะ ดังนี้

1) จัดทำอภิธานศัพท์ คำจำกัดความ ความหมายของคำภาษาถิ่นกับภาษากลาง เพื่อให้คนที่มาสืบค้นข้อมูลมีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้คนภายนอกสามารถเรียนรู้และเข้าใจลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย

2) มีการเรียบเรียง และปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณภาพดีในด้านต่าง ๆ เช่น ความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเที่ยงตรง ความทันสมัย สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้

4.3.3 องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.3.1 การเข้าถึงองค์ความรู้ (knowledge access)

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้นั้น จะไร้ค่าหากไม่นำมาเผยแพร่ให้แก่คนในท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงต้องมีวิธีการจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย และทั่วถึง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจกระจายองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่คนในท้องถิ่นใน 2 ลักษณะ คือ

1) การป้อนความรู้ (push) คือ การส่งข้อมูลหรือความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่คนในท้องถิ่นโดยที่ไม่ได้ร้องขอหรือต้องการ เรียกว่า เป็นแบบ supply - based โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจดำเนินการได้ เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเปิดผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เรื่องสมุนไพรใกล้ตัว มีสาระเกี่ยวกับสมุนไพรพื้นบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ โดยการมีแนะนำว่าพืชสมุนไพรแต่ละชนิดมีประโยชน์ในด้านใดบ้าง โดยแนะนำสมุนไพรวันละ 1 ชนิด ต่อไปเรื่อยจนครบแล้วมาเริ่มใหม่อีกครั้ง เป็นต้น

2) การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (pull) คือ การที่คนในท้องถิ่นหรือคนภายนอกสามารถเลือกรับหรือใช้เฉพาะข้อมูลที่ต้องการเท่านั้น เรียกว่า แบบ demand based โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ โดยมีการแบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการสืบค้น เมื่อมีคนต้องการทราบเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็สามารถดึงเอาไปได้เฉพาะในส่วนที่ตัวเองต้องการ

4.3.3.2 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing)

การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงต้องดำเนินการให้เกิดกระบวนการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (explicit knowledge) สำหรับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเภทนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการจัดทำเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ วีดีโอ เก็บไว้ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด และแจกจ่ายไปยังห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ และการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

หรือการจัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลไว้สำหรับคนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสืบค้นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2) องค์ความรู้ที่แบบฝังลึก (tacit knowledge) สำหรับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ที่สนใจมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบพบปะกันตัวต่อตัว เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.3.3 การเรียนรู้ (learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับนั้นไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต เพราะถึงแม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีกระบวนการในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีเพียงใดก็ตาม หากคนในท้องถิ่นไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ ก็ถือว่าเป็นการสูญเปล่าทั้งเวลาและทรัพยากรที่ได้ลงทุนไป ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

1) ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแกนนำในการปลูกฝังการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีครู อาจารย์ ผู้นำศาสนา ปราชญ์ชาวบ้านเป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้และจิตสำนึกที่ดี ในภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน

2) ส่งเสริมองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ในทุกด้าน

3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การประกอบร้องเพลงลูกทุ่ง การประกวดทอผ้าไหม การวาดภาพจิตรกรรม การเขียนเรียงความเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน โดยใช้บ้านของปราชญ์ชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเรื่องศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.4 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในด้านการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับท้องถิ่นตลอดไปถือเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถดำเนินการได้ดังนี้

4.3.4.1 กำหนดเป็นนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นในด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

4.3.4.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดคือ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนที่การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เป็นต้น

4.3.4.3 กระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำมาสู่การมีจิตสำนึกและการรวมตัวกันของคนในท้องถิ่น เพื่อทำงานด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.4.4 การดำเนินการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะเป็นการเผยแพร่ สืบสาน อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

4.3.4.5 การสร้างเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

4.3.4.6 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเวทีสำหรับปราชญ์ชาวบ้านและคนในท้องถิ่นได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แลกเปลี่ยนแนวคิดกันระหว่างคนในท้องถิ่น

4.3.4.7 ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาวิจัยขององค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้คนในท้องถิ่นทำหน้าที่สำรวจ ค้นหา และทำการบันทึกองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำผลการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนำออกมาเผยแพร่ และสร้างไว้สืบไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกปราชญ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน สภาพปัญหาในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของปราชญ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปราชญ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีอายุระหว่าง 28-82 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร สำหรับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชุมชนไม่ต่ำกว่า 30 ปี จากการศึกษาพบว่าปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดังนี้

1.1.1 คุณแม่กัลยา วันเพ็ญ ปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 1 ตำบลโคกปรัง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจักสานหญ้าแฝก คุณแม่กัลยา วันเพ็ญ ได้เรียนรู้เรื่อง

การจักสานจากากรที่ไ้เป็นครูผู้สอนวิชางานประดิษฐ์ในกลุ่มสาระวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ได้สั่งสมประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงการเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ในการทำงาน และได้นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม OTOP ระดับตำบลมานานกว่า 10 ปี

1.1.2 คุณแม่จำหรีด สาพู ปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านดิว อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ม้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้าพื้นเมือง) คุณแม่จำหรีด สาพู ได้รับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งคุณแม่จำหรีด ได้สั่งสมประสบการณ์ในการทำงาน รวมไปถึงการเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ในการทำงานและได้นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการทอผ้าพื้นเมืองให้ทันสมัย มีความแปลกใหม่ตลอดเวลามากกว่า 50 ปี

1.1.3 คุณดารุณ สอนหลวยปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 9 ตำบลตาลเดี่ยว อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ม้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตีมีด ซึ่งคุณดารุณ สอนหลวย ได้รับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากบรรพบุรุษในเรื่องการตีมีดและได้สั่งสมประสบการณ์มายาวนานนับ 50 ปี คุณดารุณ สอนหลวย ได้นำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น จนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย และผลิตภัณฑ์มีดและเครื่องเหล็กของคุณดารุณ สอนหลวย จัดได้ว่าอยู่ในระดับมืออาชีพและคุณภาพสูง

1.1.4 นายประเสริฐ มาลาศรีปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 3 ตำบลวังโบสถ์ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ม้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแพทย์แผนไทย คือ ยาสมุนไพร การนวดแผนโบราณ นายประเสริฐ มาลาศรี ได้รับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาจากบรรพบุรุษและได้สั่งสมประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงการเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ในการทำงานและได้นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือคนในท้องถิ่นมามากกว่า 10 ปีจนถึงปัจจุบัน

1.1.5 พระอธิการสมศักดิ์ เทวธัมโมปราชญ์ชาวบ้านวัดป่าช้าบ้านศิลา หมู่ที่ 15 ตำบลศิลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ม้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหมอสมุนไพร พระอธิการสมศักดิ์ เทวธัมโม ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมจากผู้รู้และการศึกษาด้วยตัวเองและได้สั่งสมประสบการณ์ในการทำงานมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และได้นำองค์ความรู้เรื่องยาสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือบุคคลในท้องถิ่นและบุคคลทั่วไปอย่างสม่ำเสมอมาเป็นเวลา 10 กว่าปี

1.1.6 นายสุจิริต อินทะกนก ปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 10 ตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการวาดภาพ จิตรกรรมฝาผนัง นายสุจิริต อินทะกนก ได้รับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมผู้รู้และมีทักษะ ความเชี่ยวชาญระดับฝีมืออาชีพคือท่านอาจารย์นรินทร์ ทองหล่อ และนายสุจิริต อินทะกนก ได้ ฝึกฝนเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และได้สั่งสมประสบการณ์มานานเป็นเวลากว่า 40 ปี นายสุจิริต อินทะกนก มีผลงานที่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวาดภาพจิตรกรรม ฝาผนังตามพระอุโบสถของวัดต่าง ๆ ในอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอบึงสามพัน และอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ และท่านยังมีความคิดว่าจะต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนี้ ให้กับลูกศิษย์รุ่นต่อไปอีกด้วย

1.1.7 รองศาสตราจารย์คมคาย หมื่นสาย ปราชญ์ชาวบ้านตำบลในเมือง อำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านวรรณกรรมท้องถิ่นรองศาสตราจารย์คมคาย หมื่นสาย ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน วรรณกรรม มาจากการศึกษาเล่าเรียนจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยตรง ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และ การสื่อสาร ถึงระดับ “รองศาสตราจารย์” ซึ่งนับเป็นเกียรติประวัติที่สมควรกับฐานะของท่าน จึงนับว่ารองศาสตราจารย์คมคาย หมื่นสาย เป็นนักวิชาการคนสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์คมคาย หมื่นสาย ได้ใช้เวลาของท่านทั้งหมดในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเรื่องวรรณกรรม ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ จนเป็นที่ยอมรับของวงวิชาการระดับชาติและระดับท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้นท่านยังได้รับเชิญให้เป็น วิทยากรพิเศษถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น โรงเรียน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ สภาวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ชมรมข้าราชการเกษียณอายุ และชมรม ผู้สูงอายุ ตลอดจนอย่างต่อเนื่อง

1.1.8 นายทองหล่อ สุวรรณทอง ปราชญ์ชาวบ้านในหมู่ที่ 3 ตำบลโคกปรัง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประพันธ์เพลงประเภทต่าง ๆ เช่น เพลงไทยลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงมาร์ช เพลงปลุกใจให้รักชาติ นายทองหล่อ สุวรรณทอง ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรมและ การประพันธ์เพลง มาจากความสนใจใฝ่รู้ของตนเอง การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับผู้รู้ จนได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถในการประพันธ์เพลง นายทองหล่อ สุวรรณทอง ได้นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับมาจากการสั่งสมประสบการณ์มายาวนาน ถึง 17 ปีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

1.1.9 นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ปราชญ์ชาวบ้านตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณีคือ งาน ศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาจากการศึกษาร่ำเรียนมาจากสถาบันอุดมศึกษาและความสนใจ ใฝ่รู้ การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองเป็นหลัก นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ได้ส่งสมประสบการณ์ในการทำงาน ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์มาตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการระดับ ขั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดระยะกว่า 40 ปี ที่นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ได้ส่งสมประสบการณ์ใน การทำงาน ได้มีผลงานศึกษาค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏออกมามากมายจนนับไม่ถ้วนจนเป็นเป็นที่ยอมรับของวงวิชาการทั้งในระบบและนอกระบบ นายวิรุทธ วงศ์อ้อย ได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้และมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาคนสำคัญ ในองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนหลายตำแหน่ง และยังคงศึกษาค้นคว้า ผลิตผล งานออกสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดสาย จึงนับว่านายวิรุทธ วงศ์อ้อย เป็นนักวิชาการ ท้องถิ่นคนสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.10 นายนเรศ โพธิ์จันทร์ ปราชญ์ชาวบ้านตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี โดยเฉพาะ อย่างยิ่งด้านวัฒนธรรม พิธีกรรม ประเพณี ชาวไทหล่ม และการเล่าเรื่องราวในอดีต นายนเรศ โพธิ์จันทร์ ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาจกบรรพบุรุษ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและ ได้รับการถ่ายทอดมาจากผู้ทำให้นายนเรศ โพธิ์จันทร์ ได้ส่งสมประสบการณ์มานานกว่า 25 ปี และทำหน้าที่เป็นพิธีกรรมและผู้ประกอบพิธีกรรมเข้าเจ้าเข้าทรงตามความเชื่อของชาวไทหล่ม เชื้อสายลาวหลวงพระบาง จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

นายนเรศ โพธิ์จันทร์ ได้อุทิศตัวเพื่อความเชื่อและความศรัทธาในคุณงามความดี ของบรรพบุรุษในอดีตตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

1.2 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์มี กระบวนการในการจัดการความรู้ คือ การสร้างหรือการได้รับองค์ความรู้ การจัดเก็บองค์ความรู้ การเผยแพร่และการสืบทอดองค์ความรู้ และการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การสร้างหรือการได้รับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเรียนรู้มา จากบรรพบุรุษ คือปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น การส่งสมประสบการณ์ การทดลองและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดความรู้ การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใน

การทำงาน และการได้รับการศึกษาและอบรมจากหน่วยงานของรัฐแล้วนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นองค์ความรู้ของตนเองและสังคม

1.2.2 การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่จะจัดเก็บไว้ในตัวของปราชญ์ชาวบ้านในรูปแบบของการจดจำ ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้อีกส่วนหนึ่งก็จะมี การจัดเก็บไว้ในรูปแบบของตำราและสมุดบันทึกส่วนตัว ซึ่งมักจะเก็บไว้เป็นความลับเนื่องจากมีความเชื่อและถือสัจจะจากปู่ย่า ตาทวดที่ต้องปกปิดเคล็ดลับหรือกลวิธีการผลิต การหวงวิชาความรู้กลัวการเกิดคู่แข่งในการทำมาหากินโดยเฉพาะองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องทำผลผลิตเพื่อบริโภคหรือค้าขาย

1.2.3 การเผยแพร่และการสืบทอดองค์ความรู้ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะมีการกระจายความรู้กันในวงแคบ ๆ ภายในเครือข่าย คนรู้จักใกล้ชิด การแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนด้วยแต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยอยู่ไม่ได้ดำเนินการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

1.2.4 การใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์ ผลจากการศึกษาพบว่า ได้มีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ความรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน และความรู้จากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันภายในกลุ่มมาปฏิบัติและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้ได้มีการขยายผลหรือยกระดับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำเอาความรู้ใหม่ ๆ จากการลองผิดลองถูกหรือจากการเข้ารับฝึกอบรมจากหน่วยงานรัฐมาปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะและความชำนาญเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และมีการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไป

1.3 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่หลักที่ต้องทำในการส่งเสริม การบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้าน เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนด้วยการให้งบประมาณกันเองนอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีการสนับสนุนงบประมาณในอนุรักษ์และส่งเสริมการจัดงานประเพณีประจำปีของท้องถิ่น

2. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

สภาพปัญหาสำคัญในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประสพปัญหาในการจัดการความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการสร้างหรือการได้รับองค์ความรู้ กระบวนการสังสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องใช้เวลานานสังสมขึ้นมาจากประสบการณ์ หรือความชัดเจนจากชีวิตของปราชญ์ชาวบ้าน การได้รับองค์ความรู้มาจากอาจารย์ของปราชญ์ชาวบ้านรุ่นใหม่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาเรียนรู้อีกนานกว่าจะมีองค์ความรู้เท่ากับอาจารย์ ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่มีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังเข้ามามีบทบาทน้อยในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่มีฐานะข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเก็บไว้เป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ปัญหาด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะเป็นองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวของปราชญ์ชาวบ้าน การจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในรูปแบบลายลักษณ์อักษรมีเพียงส่วนน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเก็บไว้เป็นความลับไม่ค่อยมีการเปิดเผยเนื่องจากมีความเชื่อและถือสัจจะจากปู่ย่า ตาทวดที่ต้องปกปิดเคล็ดลับหรือ การหวงวิชาความรู้กลัวการเกิดคู่แข่งขึ้นในการทำมาหากิน และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ไว้ไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหาย

2.3 ปัญหาด้านการเผยแพร่และการสืบทอดองค์ความรู้ การสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางประเภท มีการสืบทอดกันในวงจำกัดเนื่องจากการหวงวิชาของปราชญ์ชาวบ้าน ไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันองค์ความรู้รั่วไหลไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่ต้องการให้รู้ จะมีการถ่ายทอดแบบปากเปล่าให้เฉพาะกับลูกศิษย์หรือเครือญาติที่สนิทชิดเชื้อกันเท่านั้น ทำให้การเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในวงจำกัด เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 ปัญหาด้านการนำองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์ การขาดความเชื่อถือ เชื่อมมั่นในภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจากในปัจจุบันมีวิทยาการสมัยใหม่เข้ามามากมาย ทำให้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลาย ๆ ด้านได้ถูกละเลย ไม่ให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย ที่คนรุ่นใหม่บางกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มั่นใจว่าจะสามารถรักษาโรคภัยได้ และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้เป็นรูปธรรม

2.5 ปัญหาอื่น ๆ เช่นการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการในกรณีของการแสดงพิธีทรงเจ้า ซึ่งมีงานแสดงน้อย การจัดพิธีกรรมไปแสดงมีค่าใช้จ่ายสูงเพื่อความบันเทิงแทบไม่ค่อยมี งานที่มีส่วนใหญ่มักจะเป็นการเก็บ ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการ และการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตในกรณีของภูมิปัญญาท้องถิ่นการจักสานหญ้าแฝกและต้นกก

3. สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

เพื่อให้การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและมีการพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การค้นหาองค์ความรู้ (knowledge identification) มีจุดประสงค์เพื่อจะทำการค้นหาว่าในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านในบ้างและด้านที่กำลังสูญหายไปจากท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถวางแผนขอบเขตในการส่งเสริมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงควรแต่งตั้งคณะทำงานการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นควรประกอบไปด้วยบุคลากรจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานแบบบูรณาการ

3.2 การสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ (knowledge creation and acquisition) จากกระบวนการในขั้นตอนการค้นหาองค์ความรู้ทำให้ทราบว่าภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านใดบ้าง มีการกระจายกันอย่างไร เพื่อจะได้รวบรวมและจัดหมวดหมู่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ง่าย เช่น ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วมาผนวกเข้ากับองค์ความรู้ของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใหม่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเป็นสร้างจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้มีเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานของคนในท้องถิ่น และการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่และปรับปรุงองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น หรือฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไปให้ฟื้นคืนกลับมาอยู่กับท้องถิ่นอีกครั้ง

3.3 การจัดองค์ความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization) เพื่อเป็นการจัดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดทำเป็นสารบัญชและจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้สามารถทำได้ง่ายและมีความรวดเร็ว เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดคือ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนที่การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ และการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการบริหารจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 การประมวลและกลั่นกรององค์ความรู้ (knowledge codification and refinement) นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีการประมวลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้หลายลักษณะ เช่น การจัดทำอภิธานศัพท์ คำจำกัดความหมายของคำภาษาถิ่น กับภาษากลางเพื่อให้คนที่มาสืบค้นข้อมูลมีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้คนภายนอกสามารถเรียนรู้และเข้าใจลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย และมีการเรียบเรียง และปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย และมีการเรียบเรียง และปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณภาพดี มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเที่ยงตรง ความทันสมัย สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้

3.5 การเข้าถึงองค์ความรู้ (knowledge access) องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องมีวิธีการจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลายและทั่วถึง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจกระจายองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่คนในท้องถิ่นใน 2 ลักษณะ คือ 1) การป้อนความรู้ (push) คือ การส่งข้อมูลหรือความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่คนในท้องถิ่นโดยไม่ได้รับร้องขอหรือต้องการ เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเปิดผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (pull) คือการที่คนในท้องถิ่นหรือคนภายนอกท้องถิ่นสามารถเลือกรับหรือใช้เฉพาะข้อมูลที่ต้องการเท่านั้นโดยจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ โดยมีการแบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการสืบค้น เมื่อมีคนต้องการทราบเกี่ยวกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็สามารถมาดึงเอาไปได้เฉพาะในส่วนที่ตัวเองต้องการ

3.6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงต้องดำเนินการให้เกิดกระบวนการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเป็น 2 ประเภทดังนี้ 1) องค์ความรู้ที่ชัดเจน (explicit knowledge) สำหรับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเภทนี้ควรมีการจัดทำเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ เช่นหนังสือ วิดีโอ เก็บไว้ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดและแจกจ่ายไปยังห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ และการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือการจัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลไว้สำหรับให้คนที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสืบค้นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และ 2) องค์ความรู้แบบฝังลึก (tacit knowledge) สำหรับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทนี้ ควรมีการจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแผนที่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ที่สนใจมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบพบปะกันตัวต่อตัว เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.7 การเรียนรู้ (learning) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับนั้นไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแกนนำในการปลูกฝังการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีครู อาจารย์ ผู้นำศาสนา ปราชญ์ชาวบ้านเป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้และจิตสำนึกที่ดีในภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชน ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่งเสริมองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดการพัฒนา และเรียนรู้ในทุกด้าน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การประกวดการร้องเพลงไทยลูกทุ่ง การวางภาพจิตรกรรม การเขียนเรียงความเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็ก และเยาวชน โดยใช้บ้านของปราชญ์ชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.2 อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

มีดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้มี 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ 3) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ ธีรรัตน์ วรพิมพ์รัตน์ (2552) พบว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

2.1 ปัญหาด้านการสร้าง

จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัญหาด้านการสร้างความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขาดแคลนสถานที่ในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ อรรถแสง (2552) ที่ได้ค้นพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมธรรมชาติมีการสร้างหรือพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงพอ

2.2 ปัญหาด้านการจัดเก็บองค์ความรู้

จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัญหาด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขาดแคลนสถานที่ในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถแสง (2552) ที่พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมธรรมชาติมีการสร้างหรือพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงพอ

3.6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing)

การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) คือ การนำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรมาแบ่งปันกัน เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ได้ (Figure 2) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท (Figure 2) ประเภทที่ 1) การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้ง (explicit knowledge) คือ การแบ่งปันความรู้ที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น หนังสือ วีดิโอ เก็บไว้ที่สำนักงาน หรือในคอมพิวเตอร์ การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้ การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้

ประเภทที่ 2) การแบ่งปันความรู้แบบไม่ชัดแจ้ง (tacit knowledge) คือ การแบ่งปันความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับความรู้สึก ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจ การแบ่งปันความรู้แบบไม่ชัดแจ้งนี้ทำได้ยาก เพราะความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้ การแบ่งปันความรู้แบบไม่ชัดแจ้งนี้ทำได้ยาก เพราะความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้

ทั้งนี้ การแบ่งปันความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะการแบ่งปันความรู้สามารถช่วยให้องค์กรมีความรู้มากขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

3.7 การเรียนรู้ (learning)

การเรียนรู้ (learning) คือ การนำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรมาเรียนรู้กัน เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ได้ (Figure 3) การเรียนรู้ (learning) สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท (Figure 3) ประเภทที่ 1) การเรียนรู้แบบชัดแจ้ง (explicit learning) คือ การเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น หนังสือ วีดิโอ เก็บไว้ที่สำนักงาน หรือในคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้ การเรียนรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้

ประเภทที่ 2) การเรียนรู้แบบไม่ชัดแจ้ง (tacit learning) คือ การเรียนรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับความรู้สึก ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจ การเรียนรู้แบบไม่ชัดแจ้งนี้ทำได้ยาก เพราะความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้ การเรียนรู้แบบไม่ชัดแจ้งนี้ทำได้ยาก เพราะความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้

ทั้งนี้ การเรียนรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะการเรียนรู้สามารถช่วยให้องค์กรมีความรู้มากขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

ข้อเสนอแนะ

1. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้

การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) คือ การนำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรมาแบ่งปันกัน เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ได้ (Figure 2) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท (Figure 2) ประเภทที่ 1) การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้ง (explicit knowledge) คือ การแบ่งปันความรู้ที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ เช่น หนังสือ วีดิโอ เก็บไว้ที่สำนักงาน หรือในคอมพิวเตอร์ การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้ การแบ่งปันความรู้แบบชัดแจ้งนี้สามารถทำได้โดยง่าย เพราะความรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงจากผู้รู้ไปยังผู้รับรู้

1.1 กำหนดเป็นนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นใน

ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดคือประเภทของ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้านผู้
ท้องถิ่น แผนที่การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำ
ไปใช้ประโยชน์

1.3 กระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 การดำเนินการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5 การสร้างเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และ
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครบถ้วน

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- ปัทมคติ (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักรสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. ปทุมธานี : อสมท
- ปัทมคติ (2552). การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผาหมอบ ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ปัทมคติ (2553) ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อสมท 2559. <http://tkagri.doe.go.th-temp.php?gpg=title01>.
- ปัทมคติ (2541). แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี / สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : อสมท
- ปัทมคติ (2553). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรของชมรมสมุนไพรในเขตอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร : มหาวิทยาลัยราชภัฏมุกดาหาร
- ปัทมคติ (2538). วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน. กรุงเทพฯ : อสมท
- ปัทมคติ (2553). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรของชมรมสมุนไพรในเขตอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร : อสมท
- ปัทมคติ (2554). การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปทุมธานี กรุงเทพมหานคร. วารสารกระแสนวัตกรรม. 11 (3) มกราคม-กุมภาพันธ์ : 17-30.
- ปัทมคติ (2540). แนวคิดเรื่องกลุ่มอุปถัมภ์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ พัฒน์ : นักมานุษยวิทยาที่ข้าพเจ้ารู้จัก คนธรรมดา : รวมบทความและข้อเขียนในวาระครบรอบอายุ 60 ปี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ พัฒน์. กรุงเทพฯ : อสมท
- ปัทมคติ (2553). ภูมิปัญญาชาวบ้านเทคโนโลยีพื้นบ้านและแหล่งวิทยาการในชุมชน. กรุงเทพฯ : อสมท

- ปัทมคติ (2548). การจัดการความรู้ในองค์กรธุรกิจ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒๖ หน้า. (2552). กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒ หน้า. (2553). แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปราชญ์ชาวบ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลวังมะปรางเหนือ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒ หน้า. (2547). The New Knowledge Management การจัดการความรู้ วารสารลักทอสายใยแห่งความรู้. (๒๕๔๗-๒๕๔๘) : 25. (2555). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประมงพื้นบ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒ หน้า. (2536). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร. ทิศทางไทย. 5 (๒๕๓๖) : 3-4. (25๓๖) อมรินทร์พริ้นติ้ง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. อมรินทร์พริ้นติ้ง. อมรินทร์พริ้นติ้ง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 5 (1) มกราคม-๒๕๓๖ : 121-129. (2549). การจัดการความรู้ : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. (2539). การศึกษาสภาพการรับรู้และสภาพการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒ หน้า. (2530). การสร้างภูมิปัญญาไทยเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. (2536). การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. (2559). การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารวิชาศรีปทุมชลบุรี. 12 (6) : 89-97. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม : กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. วารสารวิจัยและพัฒนา. 4 : 60-66. (2557). แนวทางในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำขันลงหินของชุมชนบ้านบุ เขตบางกอกน้อย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง. ๒๒ หน้า.

- (๒๕๖๓) : การจัดการความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกร
ในจังหวัดขอนแก่น. [กรุงเทพฯ] : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

(๒๕๖๑). การจัดการความรู้ของหมอพื้นบ้านด้านการรักษาพยาบาล
ในชุมชน. [กรุงเทพฯ] : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

(๒๕๖๐). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาหมอฟันบ้านวัดหนองหญ้าบาง
ตำบลหนองไผ่แบน อำเภอมะนัง จังหวัดอุทัยธานี. [กรุงเทพฯ] :
[ผู้แต่งไม่ปรากฏ].

(๒๕๖๐). ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ : แนวคิด เทคนิคและวิธีการ.
[กรุงเทพฯ] : [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].

(๒๕๖๗). การจัดการความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
ในจังหวัดอุทัยธานี. [กรุงเทพฯ] : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.

(๒๕๖๔). การจัดการรู้ลานกระบือของบ้านคำเตย ตำบลคำเตย
อำเภอมะนัง จังหวัดนครพนม. [กรุงเทพฯ] : [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].

(๒๕๕๘). การจัดการความรู้ของเกษตรกรที่ทำการปลูกหอมอน
[?] วารสารสักทอง คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 21 (3) : -
: 97-106.
- (๒๕๔๕). การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาวงศ์บ้านของเครือข่ายปราชญ์
ชาวบ้านภาคอีสาน. [กรุงเทพฯ] : [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].
- (๒๕๔๗). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. [กรุงเทพฯ] :
- [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].
- (๒๕๕๘). การอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการเล่นผี
ตามฮีตสิบสอง. [กรุงเทพฯ] : [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].
- (๒๕๖๔). ภูมิปัญญาวงศ์บ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1. [กรุงเทพฯ] :
- [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].
- (๒๕๕๗). การจัดการความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน :
- กรณีศึกษาวัดใหญ่ไพศาล อําเภอวังน้อย จังหวัดลพบุรี. [กรุงเทพฯ] :
- [ผู้พิมพ์ไม่ปรากฏ].

- Schein, Edgar H. (1992). **Organizational Culture and leadership**. 2nd ed. San Francisco : Jossey-Bass.
- Senge, Peter M., Capra-Kaplan, N. Lucas, T., Smith, B., Dutton, J. and Kleiner, A. (2000). **School That Learn : A Fifth Discipline Field book for Educators**. Parents, and Everyone Who Cares About Education.
- Wheatley, Margaret. (2001). Can Knowledge Management Succeed Where Other Efforts have Failed?. In **Knowledge Management : Classic and Contemporary Works**. Morey, Daryl Eds. London : The MIT Press.
- Trapp, Holger. (1999). **Benefits of an Intranet-Based Knowledge Management System Measuring the Effects**. Retrieved April 29, 2016 from <http://www.avinci.de/competence/publication/diplomarbeitholgertrapp.pdf>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบคำถามการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

แบบคำถามการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

ส่วนที่ 1 ประวัติของปราชญ์ชาวบ้าน

1.1 ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นามสกุล

เชื้อชาติ สัญชาติ หมายเลขบัตรประชาชน

วัน/เดือน/ปีเกิด อายุ ปี

ภูมิลำเนา (บ้านเกิด)

1.2 ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล/แขวง

เขต/อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์

1.3 วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา

.....

.....

ส่วนที่ 2 ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา

2.1 ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้าน

- ☐ ด้านเกษตรกรรม
- ☐ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- ☐ ด้านการแพทย์แผนไทย
- ☐ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ☐ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
- ☐ ด้านศิลปกรรม
- ☐ ด้านภาษาและวรรณกรรม
- ☐ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

2.2 ได้รับความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญาตามข้อ 2.1 มาอย่างไร (โปรดอธิบายอย่างละเอียด)

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการทำงานด้านที่เชี่ยวชาญ

3.1 ระยะเวลาในการทำงานด้านที่มีความเชี่ยวชาญ

(ระบุระยะเวลาในการทำงาน/การถ่ายทอดความรู้)

.....

.....

.....

3.2 การถ่ายทอดและการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้

(ระบุรูปแบบวิธีการถ่ายทอด/การพัฒนาการถ่ายทอด)

.....

.....

.....

3.3 การสร้างเครือข่ายของปราชญ์ชาวบ้าน

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ผลงานที่ปรากฏของปราชญ์ชาวบ้าน

4.1 ผลงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์ (ระบุจุดเด่นของผลงานที่แตกต่างจากผลงานของผู้อื่น)

.....

.....

.....

4.2 ผลงานซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม (ระบุในระดับชุมชน/ท้องถิ่น/อำเภอ/ประเทศ)

.....

.....

.....

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

.....

.....

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบการสังเกตปราชญ์ชาวบ้าน

แบบการสังเกตปราชญ์ชาวบ้าน

แบบไม่มีส่วนร่วม

วันที่เข้าไปสังเกต

ชื่อของปราชญ์ชาวบ้าน

1. สภาพแวดล้อมทั่วไป

- สภาพแวดล้อม/ที่อยู่อาศัยของปราชญ์ชาวบ้าน

.....

.....

- รางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่าง ๆ

.....

.....

- ภาพถ่ายการศึกษาดูงานต่าง ๆ

.....

.....

2. การสังเกตเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน

.....

.....

.....

- กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านให้แก่ผู้สนใจ

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ภาคผนวก ค

ภาพการให้สัมภาษณ์ของปราชญ์ชาวบ้าน

圖 3-3

圖 3-3 為 1990 年 10 月 10 日在台北拍攝的張先生與陳先生 (左為張先生) 的合影。

圖 3-4

圖 3-4 為 1990 年 10 月 10 日在台北拍攝的張先生與陳先生 (左為張先生) 的合影。

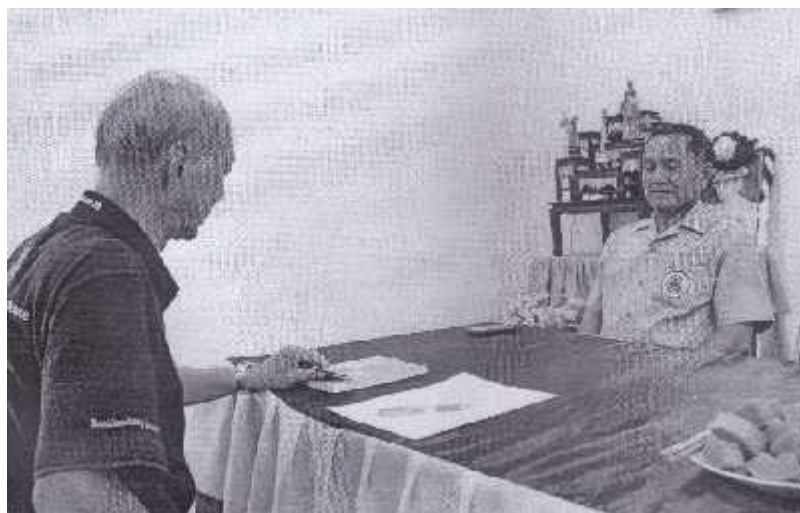
圖 3-5

圖 3-5 展示了五位女性坐在室內，她們手中分別拿著不同的物品，可能是手工藝品或日常用品。背景顯示她們處於一個家庭或社區環境中。

圖 3-6

圖 3-6 展示了另一位女性坐在戶外，背景是一個傳統的木製結構，可能是一個手工藝製作或展示場所。

ပုံ ၇-၇

ပုံ ၇-၇ ဖြစ်သော ပုံစံကို ပုံစံ ၇-၈ ဖြစ်သော ပုံစံနှင့် ဖြည့်စုံစေရန်

ပုံ ၇-၈

ပုံစံ ၇-၈ ဖြစ်သော ပုံစံကို ပုံစံ ၇-၈ ဖြစ်သော ပုံစံနှင့် ဖြည့်စုံစေရန် (ပုံစံ ၇-၈ ဖြစ်သော ပုံစံ)

圖 100-9

圖 100-9 展示了三位人士在室內環境中的互動。背景牆紙帶有圖案，桌上擺放著花瓶。

圖 100-10

圖 100-10 展示了該男子在桌前，桌上擺放著龍形裝飾品、籃子及文件。

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล นายพีรวัฒน์ สุขเกษม
Mr.Peerawat Sukkasem
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 1-6799-00035-15-4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. ตำแหน่งทางวิชาการ
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยี
การเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
67000
โทรศัพท์ 086-2016863 โทรสาร 056-717-151
e-mail: new_cred@hotmail.com
6. ประวัติการศึกษา
วท.บ. (เทคโนโลยีสารสนเทศ)
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ศป.ม. (คอมพิวเตอร์อาร์ต)
มหาวิทยาลัยรังสิต
7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
เทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์
8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :
การออกแบบสื่อแอนิเมชันสะท้อนความจริงผ่านทฤษฎีความรู้ของ
เพอโต ในนิทาน เรื่อง ถ้า พ.ศ.2551
งานวิจัยที่กำลังทำ :
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้จักรยานสองล้อ : กรณีศึกษาแหล่ง
ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ เขาค้อและตาดหมอก (ทุนวิจัยภายในสถาบัน
เป็นนักวิจัยร่วม)

